అల్లో నేరేడు

(కథలు)

★

మల్లాది రామకృష్ణశాస్త్రి

★

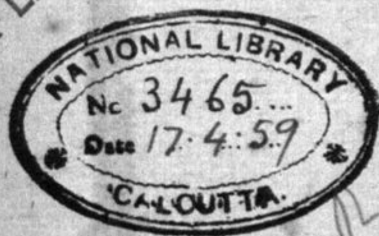
విశాలాంధ్ర ప్రచురణాలయం
విజయవాడ.

ప్రచురణ నెం. 222

ప్రథమ ముద్రణ

వైశాఖం, 1879

వెల : రూ. 1.25

ముద్రణ
స్వతంత్ర ఆర్ట్ ప్రింటర్సు
విజయవాడ.

విషయసూచిక

అల్లోనేరేడు

అల్లో నేరేడు

ఎబ్బే! ఇప్పటి పట్నం మునుపటి పల్లెకాదు.

మునుపటి పల్లె ఆనవాలే ఇప్పుడు లేదు.

పాడూరు లేదు - కూలిపోయి పునాదులు మిగిలిన గుళ్లు లేవు, గోపురాలు లేవు! —ఎంతలోతు తవ్వినా నిధులు లేవు, నిక్షేపాలు లేవు! ఆ పరగణా హోల్ మొత్తంమీంద, అప్పుడు రాలిన గింజన్నా మొక్క మొలవ లేదు. అప్పటికి మొలిచిన మొక్కన్నా మానుకట్ట లేదు. ఆనాటికి నిలిచిన మానన్నా, ఒక్క బోదెన్నా, సత్యానికి నిలువ లేదు. సంజెదీపం వేళకు కళగాఉన్న పల్లె, మళ్లీ చుక్కపొడిచే వేళకల్లా, ఒక్క మొయిని సురేసుకు పోయినట్టు పోయింది.

ఏమైపోయిం దంటారు ?

ఎండకన్నెరుగని ఆడకూతురు అయినవారింట పుట్టి అబ్బనాకారంగా పెరిగి, ఆ యింటఅడుగు పసుపు పారాణితో, పాపిటబొట్టుతో, చెంపన చుక్కతో, సిరులజ్బే చూపుతో యీ యింట పెట్టిన ఆడకూతురు చేయరాని పాపం చేయకపోయినా మోయరాని నింద మోసింది. అయ్యో పాపం! అన్నవారు లేకపోయిరి. కుయ్యో అన్నా గోడు ఆలకించేవారే కరువైపోయిరి. ఆ బిడ్డ ఎంత హడలిందని! ఆ తల్లి బ్రతుకు ఒక్క చిటికెలో చీకటిగుయ్యారమై పోగా ఎంత కుమిలిందని ?

ఒక్కకన్ను మూసింది. ఒక్కకన్ను తెరిచింది. ఎందుకు యిచ్చావమ్మా యీ పుటక ? అంటూ కన్నతల్లి మీద గావురుమంది. కానరాని తల్లికి మొక్కుతూ గావురుమంది. తెరిచిన కన్ను నిప్పులు చెరిగింది. మూసిన కన్ను ఒక్క ముత్తెం విడిచింది.

ఆ రవంత ముత్తెం సమ్ముద్రమంత అయింది. సమ్ముద్రం-సమ్ముద్రం ఏడుసమ్ముద్రాలంత అయింది. ఏడు సమ్ముద్రాలు ఏక ఉప్పెనైంది.

ఉప్పెనొచ్చి ఊరు ముంచెత్తింది; పోటొచ్చి పల్లెపల్లే నేలమట్టం చేసింది. ఆటొచ్చి, ఆ చీపరపాపర అంతా తుడిచిపెట్టింది.

తుడిచి పెట్టినంత మేరా - వానదేవుడొచ్చి, కల్లాపి జల్లాడు. గాలిదేవుడొచ్చి తడి ఆరబెట్టాడు. సూర్యభగవాన్లు అప్పుడు తెరపిచేసుకుని వచ్చి, భూమ్మీద ముగ్గులల్లే నెరియ

విచ్చాడు. అంతే, ఆ పొద్దు మొదలాయె ఆ గడ్డమీద ప్రాణా డదు; ఆ నింగిమీద పిట్టాడదు!

సరేనయ్యా - మరి, ఆ ఆడకూతురు కొచ్చిన నిందేమి టంటారు!

ఆడకూతురికి రారాని నింద!

అయిన యిల్లాలికి కలలో అన్నా రాకూడని నింద! కట్టుకున్న మారాజే తప్పుబట్టెనే - ఆ తల్లిని అంతమాటంటే పాపమనన్నా తలచక పోయెనే - ఒట్టూ సత్యాలూ నమ్మక పోయెనే - ఇంకేంజెయ్య నాతల్లి? ఇంకెవరికో మొరబెట్టు కోను ఆ అమ్మ!

సీతమ్మంటే సీతామ్మవారేనయ్యా! ఆ అయ్య రాము డంటివాడేనయ్యా! అయితేనేం, మూడు పువ్వులూ ఆరు కాయలూ కావల్సిన బతుకు మూణ్ణాళ్ళ ముచ్చట అయింది; ఆ కాపురం ఆరిపోయే దీపమల్లే ఒక్కసారి భగ్గుమంది.

సీతమ్మ సిరిగల యింటపుట్టింది. సంపదున్న యింటికి వచ్చింది! ఆబిడ్డ తెచ్చిన సారె పల్లెఅంతా ముమ్మారు పంచిపెట్టినా, ఎక్కీదక్కీ మిగిలింది. రామయ్య కుటుంబం అంటారా, పరగణా పరగణాకంతా మోతుబరీ అనుకోండి; వారికి ఏంతక్కువ? గీతొక్కటే తక్కువ; బ్రహ్మరాసిన రాతొక్కటే తక్కువ!

సీతమ్మ అల్లా వైభోగంగా సార్లెతో - చీర్లెతో తర్లి వచ్చింది; వెంటను, పట్టెమంచం వచ్చింది, పానుపొచ్చింది; రంగరంగ వైభోగాలొచ్చినాయ్.

తూర్పువేపు గదిలో పానుపేశారు; పడమటింట బంతులు బరి, విందులు చేసుకుంటున్నారు.

వచ్చిన చుట్టాలందరూ, జాజంబంతులు ఆడుకున్నారు.

మేజువాణీలు చేయించుకున్నారు.

తెల్లవారుజాముకి ఎక్కడవారక్కడ అలసిపోయినారు: చోటుచూసుకు సొమ్మసిల్లిపోయినారు.

సీతమ్మ అంతదాకా మేలుకుండలా! ఆ విద్దెలూ ఆ చోద్దాలూ ఆ తల్లికి నచ్చలా!

వచ్చే ఆవులింతను చిటికివేసి ఆవులించింది. అక్కడ నుంచి బద్ధకంగా లేచిపోయింది. బద్ధకంగా పోయిపోయి ఆ నిద్దురమత్తులో, అల్లాగే పక్కమీద చోటుచూచుకుని వాలిపోయింది. వాలినపళాన నిద్దరోయింది.

ఏ మూలనో కునుకుతీసిన రామయ్యకు కోడికూత వేళకు ఎవరో వెన్ను చరిచినట్టు మెళుకువ వచ్చింది. తానున్న వెంపు చూసుకున్నాడు, తన వెంపు చూసుకున్నాడు. ఒక్క ఒళ్ళువిరుపులో, పట్టెమంచం యాదకొచ్చింది, పండంటిపిల్లది యాదకొచ్చింది. లేచి నడింవాకిలికొచ్చాడు. చుక్కలమీదికి చూశాడు. ఇంకా జాము ప్రొద్దుందిగదా అనుకున్నాడు. ఉసూరుమన్న ప్రాణికి ఉత్సాహం వచ్చింది. ఒంటికి వేడొచ్చింది, చెంపకు ఒరచూపొచ్చింది. చివాల్న పోయినాడయ్యా, పానుపువేసిన గదిలోకి.

సీతమ్మ పొత్తికమల్లే ఒత్తిలి పడుకుంది, మాంచి నిద్దర్లోవుంది. అట్టె పరకాయించాడు. అడుగులో అడుగేసు

కుంటూ చెంపమీద చిటికేశాడు. చిటికేసినంత చిరునవ్వు నవ్వాడు. అంతే ప్రాపతం ఆ యింటికి.

చిటికెలోనే మేలుకుంది సీతమ్మతల్లి. చిరునవ్వుకు నాగస్వారంవిన్న ఆడత్రాచైంది. పంచప్రాణాల్తోనూ మిడిసిపడి ఆ మెడ కావిలేసుకుంది. ఏమో కులికింది. ఏమో గునిసింది. ముచ్చటాడేపాటెంనేరనిచిన్నది మూగపోయింది. అయితేనేం గడియలతరబడి వేగిన వేగూ - సోగిన సోగూ, కనుపాప విప్పిచెప్పింది.

చెప్పిందయ్యా చిన్నదాని కనుపాప. ఆకళింపయిందయ్యా, చినవాడికి. చిలకముక్కుకు దొండపండందినట్టు, జీరుగోరికి చిగురాకు అందినట్టు సుఖపడేవాడే !- సుఖపెట్టేవాడే- కాని, చిన్నది ఆ నోము నోచలేదు. చినవాడికి ఆ అదృష్టం పట్టలేదు. తొలిముచ్చటకు కలకట్టుగా, సొక్కిసోలుతూన్న చిన్నది - అటువాలేదల్లా చటుక్కుమని ఇటు కేసి బెదిరి, త్రుళ్ళిపడి కెవ్వున కేక వేసింది.

ఆ వేసిన కేకకు ముసుగుదన్ని ఒళ్లు తెలియని నిద్దర్లో ఉన్న ప్రాణి చింబోతల్లే ఎగిరి గంతేసింది. ఆ చింబోతు, చింబోతంటారా కాదుకాదు. రామయ్య తమ్ముడు కామయ్య. బంగారువంటి మనిషి, బంగారమంటి మనసు-భయమూ భక్తీ ఉన్న పడుచువాడు.

కెవ్వుమన్న కేకకు మెళకువవచ్చింది. అన్ననుచూశాడు, వదిన్ని చూశాడు. తానున్న పానుపు చూశాడు. అయ్యో రామా అని అంగలార్చి, అన్న పాదాలమీద పడిపోయినాడు.

ఆపురుమన్నాడు. ఎంత తప్పు - తప్పని వాపోయి, తల నేల నేసి కొట్టుకున్నాడు. ఆఖరికి, - అన్నా! అన్నాడు: 'వదిన మనింటి కొచ్చిన పండగలో ఒళ్లు మరచిపోయినా, అటునుంచి వస్తున్నా, అగరొత్తులు గుప్‌మన్నాయి. ఆగిపోయినా, గుమ్మం వారకొచ్చి తొంగిచూసినా, గుమగుమా అత్తరు దీపం వెలుగుతూంది. కన్నెదర పాలమీగడల్లే పానుపు అగుపించింది. తడిమి చూసినా - తబ్బిబ్బైపోయినా, నడుం అదే వాలింది. ఒళ్లు అదే ఆదమరచింది. మగత మగతగానే పట్టు కుచ్చులాటి శాలవా పైకి లాక్కున్నా, ఒక్క కునుకు తీసి వేద్దామనుకున్నా - మరి ఒళ్ళు తెలియలా! నా మనవి. ఇంతేనన్నా!'

కామయ్యతల ఛెళ్లున తన్నాడు రామయ్య తండ్రి ఒళ్ళు తెలియని ఉగ్రంతో! మెడనరాలు ఫెటఫెట మెటికిలు విరిగినాయ్! అంత తాపుతిని, కామయ్య గుక్క తిప్పుకున్నాడు.

'పర్వతంలాగా పడుంటివే. కానరాలేదా తల్లీ!' అన్నాడు.

వెక్కి వెక్కి వచ్చే దుఃఖం ఆపుకుంటూ, 'నా దైవం అనుకుంటినయ్యా! అలికిడైతే మెలుకువ వచ్చేనని పట్టె నిలకరచుకుని పండుకున్నానయ్యా!' అన్నది సీతమ్మ.

'విన్నావుగందా అన్నా' అన్నాడు లేనిసత్తువ తెచ్చుకుంటూ, కామయ్య. అనడమేమిటి, మళ్ళీ అన్న రామయ్య మరో తన్ను తన్నడమేమిటి! తన్నిన తన్నుకు, మెడనరాలు

మరిన్ని మెట్టికెలు విరిగినయ్. గుండెలు, నాభిదగ్గిరికి నుంగి పోయినాయి. పడగ విప్పిన తాచైనాడు కామయ్య. నిదుర లేచిన సింహమైనాడు కామయ్య. ఏనుగంత సత్తువొచ్చింది. పట్టిన గుప్పిటిపట్టు విదిలించుకున్నాడు. తూలే కాలు దుయ్య బట్టుకున్నాడు. చీమైపోయి, దోమైపోయి, అంటు న్నాడు గండా! 'అన్నా! నా మనవి ఆలకించవయ్యా!'

అన్న – రామయ్య ఏమాటా చెప్పడే – కాళ్ళావేళ్ళా బడి బతిమాలుకుంటోన్న తమ్ముణ్ణి కన్నెత్తి చూడడే!

పోయిపోయి ఏటిఒడ్డున కూచున్నాడు. పైన గోడు గల్లే మబ్బుంది. సిగలో పువ్వల్లే సూర్యుడున్నాడు. వింజామ రల్లే గరుడపక్షి ఆడుతూంది.

అడుగులో అడుగేసుకుంటూ కామయ్యొచ్చాడు: అల్లంతదూరాన సీతమ్మొచ్చింది. వచ్చివచ్చి – మూనేసుకు పోయినారు. నోటిమాట రాక – పలుకరించలేక–

జామైంది, గడియైంది రామయ్య కదిలాడు. ఒక్క ఉరు కురికాడు. తమ్ముణ్ణి పట్టుకుని గాను గాడేశాడు.

జామపండల్లే విచ్చినగడ్డం చేతబుచ్చుకుని, కామయ్య నొష్టతో అన్నకు మొక్కాడు.

"ఒంటిఊపిరినవుంది ఈ పుటక!– ఒక్క ప్రాణమూ పుచ్చుకో అన్నా! ఉడుకుమీదున్నావ్! ఉగ్గాలమీదు న్నావ్ – ఈ పళాన నన్ను తెగెయ్యకపోతే నువ్వు బతికేట్టు లేవు" అని బతిమలాడాడయ్యా!–

"ఒంటి పాన్పుమీదుంటిరే – పిల్లమనసేయలా!"

"రామరామ !"

"చెయి మీాదికిపోలా ?-"

"చెయలేని పున్నెం తవ్వి తల కెత్తుకున్నాడు బిడ్డ - తల్లొచ్చి - పక్కను పండుకుంది. అది అన్నెం అంటావా?"

"వదిన్ను కంట జూడలా !"

"ఒక్క రెప్ప-"

"వల్లమాలిన చక్కంది: ఒక్క రెప్పలోనే మనసు గుంజుకు నుంటుంది!- నీవు ఓ రెప్పను చూశావు ! నేను వెయి పుటకలకని మనసిచ్చాను-నిన్ను చీల్చినా మచ్చపోతుందా?-" పసిపిల్లడల్లే బావురుమన్నాడు రామయ్య! అంతతో తమ్ముడు ఉగ్రుడైనాడు.

"తల్లివదేభాగ్యం తాళికట్టి తెచ్చుకున్నవాడు దక్క- నీయఁలా ! పోనీలే అమ్మ. కన్నవారు పేరెట్టుకున్నందుకు, ఆ తల్లి కష్టాలే నీకూ వచ్చినాయా! మల్లెపూవల్లే మాయింటి కొచ్చావ్. సిగలో ముడుచుకోడం నేరకపాయె. కళ్లనద్దు కుంటున్నా తల్లీ. మా తప్పులుకాయఁద్దు - మా వంగసం నిలవద్దు. శిక్షించక జాలిదలచావో వేయిపుటకలు పుట్టి వెంటాడుతా -" ఒక్కబిగిని యీమాటలనేసి సూరడికి మొక్కి రామయ్య తూరీగల్లే పోయి ఏటిలో కలిసిపోయినాడు.

'వాడురాకుండా వాడేపోయినాడు. యింటికివస్తే ఏలు కుంటా' నన్నడయ్యా ! సీతమ్మ ఉలకలా. 'పల్లెకుపోతే తలెత్తుకు తిరగలేను - ఏం గందరగోళంగా ఉందో - ఎన్ని

కమూామేషులు పుట్టినాయో - అన్నీ నరంలేని నాలుకలు -'. సీతమ్మ పలకలా !

"కాపురం పాడుచేసుకుంటావా ?-" సీతమ్మ మరింత ఉగ్రంగా నవ్వింది. రామయ్య పొలాలల్లే రొప్పుకుంటూ పారిపోయినాడు. పల్లెలో కనబడ్డవాడల్లా పలుకరించాడు. కంటబడిన ఆడకూతురల్లా నిలవేసింది ! ఏమైంది సీతమ్మ ? ఏటొడ్డునుంది. తాను తెగించిందా నువ్వు విడిచావా ? దైవానికి తెలియాలి. ఊరుకు వంక తెచ్చింది ! కత్తులు లేచినాయ్, కటార్లు దూసినాయ్ - పల్లెపల్లే ఏటివారకు దండుకట్టింది.

అక్కడ సీతమ్మ తపనులో ఉంది. ధ్యానంలో ఉంది. దిగువనే కాడనో సందడాయె. రానురాను, మందొస్తున్న అలికిడాయె. ఓరచూపు చూసింది. ఒక్కకన్ను విచ్చుకుంది. పుట్టబోయే బిడ్డలు కేరుమన్నారు, తరించబోయేటి వాళ్లు తల్లీ అన్నారు. ఏదీ వినలా, ఆడపుటకైతే యింత అలుసా అనుకుంది. రామయ్యను తలుచుకుని, నాతండ్రే అనుకుంది. ఒక్కపుటక పుట్టావ్ నన్ను ఉద్ధరించావ్. మళ్ళీ జన్మలెత్తే పనిలేదు. పగదీరుస్తున్నా బయల్లో కలిసి...అంది.

తెరచినకన్ను నిప్పులు చెరిగింది.

అందుకు ఇదీ కథ -!

అ మ రా వ తి

వైభవ దేవేంద్రుడు, వాసిరెడ్డి వెంకటాద్రి ప్రభువు. కృష్ణకు యిద్దరి అద్దరి మాగాణం అంతా చెక్కు-చెదరని ధర్మ విక్రమంతో, ప్రజలకు తండ్రిగా, పెద్దలకు విధేయుడుగా, శాసనానికి తలవరిగా, శత్రువులకు చండశాసనుడుగా, ఏలుకుంటూన్న చల్లని హయాములో—

ఎల్లవేళలా, ఎండనక - నీడనక, విచ్చుకత్తులవారు, బరిసెలవారు, బల్లాలవారు, మీనుమిగిలిన వీర రాహుతులందరూ పచ్చెపువాళ్ళ బాదరబందీ, ఏ పరగణాకూ సోకనీకుండా వేయికన్నులుగా వేయికి వేయి బాహువులుగా, పరాక్రమాల మెలగుతూ ఉండగా,—

సింగారం పొలిమేరల్లో, ఎన్ని తరాలుగానో ఊడ పాదుకున్న మర్రి - నీడను ఏనాడో, తలపండిన తబిసి చిన్న

పర్ణశాలలో, బుల్లితులసీ బృందావనంమయంగా, కృష్ణాజినం మీద, చిత్రాసనం మీద, దర్భాసనం మీద పద్మాసనంగా–పొద్దు పొడిచిం దెరుగక, సంజకమ్మిం దెరుగక అలా కదలని కాలూ మూసిన కన్నుగా మనకు కానరాని, అదేదో మగతలో ఉండిపోయినాడు.

చివరకు ఎన్నాళ్లకో ఓనాడు, ఆ తబిసిగుండెల్లో, బొమముడిలో చిక్కిన వెలుగు పట్టపగ్గాలు లేక, ఉబికిఉబికి పండు వెన్నెలై రెక్కలకు అందనిమేరకూ పులుగులు నేరని దూరాలకూ ఎగిసిపడి ఎగబాకి, ఆకాశగంగై వరాహస్వామి ఉద్ధరించిన చేనంతా చిలకరించింది: తబిసి కన్ను తెరిచాడు.

తానై కన్ను తెరిచాడు; తనో మనిషి ననుకున్నాడు; తన్ను తా నెరిగినాక దగలున్నాయ్ దప్పికలున్నాయ్ – దాహమైంది తబిసికి. కమండలం ఉంది – ఉదకం లేదు.

ఎవరీ పనికిమాలిందని ఎలుగెత్తనిమానం ఉరుములు పెటున గర్జించింది.

ఆమడదూరాన లేడల్లే పోతూన్న – నీడమనిషి ఒక్క చుట్టుతిరిగి, తబిసి ముందర గిరవాటుపడి, సొమ్మసిల్లబోతూ, నేనే అయ్యా, అని ఆ పాదాలకు మనవిచేసుకున్నాడు.

"నేనంటే"

"దొంగను."

"కావేమో !"

"నాకా అనుమానం లేదయ్యా !

పుట్టింది దొంగ కడుపున

పెరిగింది దొంగ ఒడుపున-
కాదంటే నాకు అవమానం కాదయ్యా!
అది మీ అజ్ఞానం—"

తబిసి, కనపడని కదలికతో, కనురెప్పతో రవంతగా, ఆ పలుకులకూ మ్రొక్కాడు-

"శపించనా!"

"కూడదయ్యా! చేసిన తపసంతా, నా పాపంమీద కత్తి పదునుగా ధారపోస్తారా!

"శిక్షించే వరం - ఏ మహారాజువరమో చేయండి." నీడ వెలుగులో మాయమైపోయింది.

పిండారీ మూకలు, దేశం గగ్గోలుచేస్తున్నాయ్. పరగణా అంతటా ఒకటే నరుకుల - వేట్లాట - మన్నె సుల్తానుకు ఈ బెడద చెవి సోకనీకుండా, ప్రజలే, ఏ వాడకు ఆ వాడను, ఏ సీమకు ఆ సీమను కాచుకుంటున్నారు.

సంకురాతిరి పండుగపూట, తెల్లవారకముందే వెంకటాద్రి ప్రభువు కృష్ణలో స్నానం చేస్తు ఉన్నపాటున ఉండి, ఉలికిపాటుగా "పట్టిందితాతగారూ!" అని, ధైర్యంగానే కేక వేశాడు!

అల్లంత దూరాన జపం చేసుకుంటున్నారు- పాపయారాధ్యులవారు. వారు అరగన్నుగానే, "దేశానికా నీకా, నాయనా!" అని తనలోతాను అనుకున్నారు.

పట్టింది మొసలే అయితే, ఆ మెలుకువ తెలుసును నాయుడికి. ఆ వేటలో తరతరాలుగా మొనగాడాయెను.

కాని ఆ పట్టు మొసలిపట్టుకాదు. ఆ ఒడుపు మొసలి ఒడుపు కాదు. కాలు కరకర మనలేదు. నీరు కందలేదు.

పట్టిన దొంగ పాదంవిడిచి ఉవ్వెత్తున నిలుచున్నాడు.

"ఎవరవయ్యా!" అన్నారు ప్రభువులు.

"బతిమాలేందుకు, పాదం పట్టిన వాడినయ్యా! తల్లి కడుపున తారసిల్లాం - దానంచేయవయ్యా - దయా, జాలీ, ఆచేత, ఈచేత ధారపోయనయ్యా తండ్రీ!"

పాపయారాధ్యులు - సందడిగా చేరువకు వస్తున్నారు- వస్తూనే సెలవిస్తున్నారు- "మరి, పలువిప్పకు మొనగాడా! అర్థమయ్యేట్టు చెప్పేవుసుమీ! ప్రభువులకు పాపభీతి బలిసి, పుణ్యానికి వేసగి వచ్చింది"

వెంకటాద్రినాయుడు తన మనసు ధారాదత్తంచేశాడు. దొంగ ఒక్క మునకతో ఏటిపాలై పోయినాడు.

వేటలో పట్టితెచ్చిన మృగాలనూ వేడుకచూపించడం ప్రభువులకు అలవాటు. పిండారిమూకను పట్టితెచ్చారని పరగణా అంతటా ఒక్క చిటికెలో సాటింపు అయింది. తిరునాళ్ళకు వచ్చింది ప్రజ-

ఒక్కబారున ఒకే వెన్ను విరుపున చింతలతోపులో ఉంది పిండారిమూక. అటునుంచి నరుక్కువస్తున్నాయ్ విచ్చుకత్తులు: ఇటునుంచి నరుక్కుపోతున్నాయ్ పట్టాకత్తులు, తలలన్నీ రాలినాయ్. ఒక్క తల మిగిలింది. అక్కడ అన్నికత్తులూ ఆగినాయ్.

ఆ తల ఝళికింది. ఆ కళ్ళు కత్తులు సానబెట్టినాయ్. కాని ఏ చెయ్యీ ఆడలేదు! ఏ అడుగూ ఆడలేదు!

"నాయనా!" అన్నది గొంతు:

కన్నెదుట పిలిచేది. ఆ దొంగ పిలుస్తూన్నది - పాపయారాధ్యులు.

"ఆఁ" అన్నాడు నాయుడు.

చేత కత్తి అందుకుని, ఓరగా చేరువయినాడు.

"ఏం ప్రభూ! దానంపట్టినవాడు ఈవరం మీాపరం చేస్తున్నాడు. ఒక్కటే విసురు!"

ప్రభువు ఇంకా జంకుమీాదే ఉన్నాడు.

"నీవు పిండారీవా?"

"కాను! అంతకన్న గండడిని. ఏం అయ్యా! ఎన్ని సార్లో పట్టి తెప్పించావు పిండారిమూకను. ఎందరినో నరికించావు కాని, ఎప్పటికప్పుడే జాలిపడి అటునుంచి నరికించి ఇటు విడిచావు; ఇటునుంచి నరికించి అటు విడిచావు. నీది దయ అనుకున్నావ్. అంతకే ధర్మమనుకున్నావ్. నీ జాలి మాకు చేటుకానా; మీా ధర్మం పరగాకు ఆపదకానా; మాటికి మాటికి మంటలు ఆర్పావే కాని, చిటిలే రవ్వల్ని ఏం చేశావ్! ఇక చాలించయ్యా! నీకు ప్రజలకన్న దైవముందా, మా మేలుకన్నా పూజ ఉందా? - ఏలే ప్రభువుకు ఎవరు వంకబెడతారు? ఎదుటపడి, ఎవరు తప్పు దిద్దుతారు? నే నొక్కణ్ణే!"

ఏలేవారి తప్పు - నా తప్పుగాదా అనుకున్నా !

"ఎన్ని పుటకలుగానో పరగణాలో దోచుకు బతి కేందుకు హక్కు మాకు ఉంది. పచ్చగాఉన్నా దోచుకుంటే అందంకాని, అల్లాడిపోయే ప్రజను చూస్తే గుండె తరుక్కు పోయింది; అటూ చేయిపోలా, నా ధరమంమీాద మనుసూ పోలా.

చలిదన్నా ముట్టకుండా యిటూ పడివచ్చా ! మర్రి క్రింద ఓ అయ్య ముక్కు మూసుకునిఉంటే పొరబుర్రలో నీరు కాసిని పుక్కిటపట్టినా ! ఆ అయ్య కన్ను తెరిపించి కసిరించుకున్నా. ఒక్క ఉరకనువచ్చి, నీ పాదంపట్టినా - దానంపట్టినా దండులో కలిసి కాళ్లబందామల్లే ఎటూ మెసల నీకుండా - మీాచేత పట్టించినా.

నరికిన పుణ్యాం మీాదేగాని, నరికించిన పంపా నా కెందుకూ - విసురు !—"

నాయుడు ఆ కత్తితోనే ఆ చేతు లలా జోడించి "అమరేశ్వరా !" అన్నారు తగని జాలిగా.

"విసురు !"

విసురన్నమాట విసురున, కత్తి చళుకుమనడ మేమిటి, ఆ తల ఎగిరిపడడ మేమిటి!

తలలేని మొండెం తపసులో ఉన్నట్టు పద్మాసనం వేసింది-తడువుకోకుండా వచ్చి, జీవంతోవున్న వేలు ప్రభువు నొష్టను తిలకం అద్దింది, నెత్తురు జీరతో.

ఆ దొంగ ఆచోకీలేదు. ఆచోటికిప్పుడు ఆనవాలు లేదు; ఆ కథా కమామీషూ నిన్నా మొన్నా పుట్టినవాళ్లకు ఎరికేలేదు!

నాయడిపేరు శిలాక్షరంగా ఉంది! ఆ ప్రభువు ధర్మం నూటొక్క గుడిలో దివ్వె వెలుగుతూంది–ఎవరి తపసో నిలిచింది. ఎలాగో వెలిసింది అమరావతి.

"మీమాంస"

ఆతన్ని చూడగానే ఎంతో జాలివేసింది. నాకన్న అట్టే ఎక్కువ వయసు ఉండదు. నాకన్న ఎన్నో రెట్లు కనుముక్కుతీరు బాగున్నది. నాకన్న తెలివితేటలు గల నాజూకైన కవళిక.

తగని నీరసంగా కనబడుతున్నాడు. మాటలో నిలుచో లేక తూలిపోతూ అడుగు బలవంతాన నిలుపుకుంటున్నాడు. చేజారుగా చెరిగి దుమ్ముకొట్టుకు పోడిఆరినజుట్టూ, గరగర లాడేగడ్డం, మాపుపేరుకుని నలుగుడులో పెళపెళలాడుతూ పెళుసెక్కిన, ముదుకపంచా, గుండీలులేని లాల్చీ.

వెనుకనుంచి నాకోసం తొందరగా నడచివచ్చి నన్ను కలుసుకుని నెమ్మదిగా, మర్యాదగా పలుకరించాడు. అంతకు ముందు, త్రోవలో ఎగువను, చూసినప్పుడు ఎన్నికగా

జ్ఞాపకం ఉంచుకోవలసిన పోలిక ఏమీ కనబడ లేదు. ఇప్పుడు యిందాక గుడిదగ్గర చెట్టునీడను దిక్కులుచూస్తూ నిలుచున్న అతడు అని పోల్చుకున్నాను.

ఆవాలకంలో యాచనకు ముందు నడచే దైన్యం నాకు గోచరించింది. కాని ఎందుచేతనో, జేబులో కానీకోసం చిల్లరలో తడిమే చెయ్యి అలా అక్కడే తటపటాయిస్తూంది. మామూలు బిచ్చగానిలాగా ఆతనికి ధర్మం చేయటానికి, చెయ్యి తెమిలిరాలేదు.

'ఏమి'టని ప్రశ్నగా తలకొంచెం కదలించాను. అతడు అభిమానం చంపుకుని యింకొకరి యెదుట చేయి జాపవలసి నందుకు తాను లోలోపల అణచుకో లేని బాధ అక్షరమక్షరం లోనూ తనకు మితిమీరిపోగా కనబరచాడు.

అంతా విని అయ్యో పాపం అనుకున్నాను.

భార్య ఇప్పుడో ఇంకో నిమిషానికో ప్రసవించుతుంది, చూసేదిక్కు లేదు. ఉండేందుకు చోటులేదు. ఆస్పత్రికి తీసుకువెళ్ళాలి. అందుకు వద్ద కానీ అయినా లేదు. ఎప్పుడూ ఎవరినీ అడిగినవాడుకాదు. అడిగితే అవతలవాడు లేదు పొమ్మంటే అప్పుడు తల తీసేసినట్లవుతుంది. అందుకోసమని ఏమీ పాలుబోక ఎవరన్నా దేవుడల్లే కనబడి యీ ఆపద అడ్డుకోలేకపోతాడా, దైవం తనపాలిట ఉండదా అనే ధైర్యంతో దైన్యంతో అక్కడ యిందాక నేను చూచిన చోట ఎంతసేపటినుంచో నిలుచుని ఉన్నాడు. నన్ను చూడగానే అదివరకు నా మొగమైనా ఎరుగకపోయినా ఎందుకో ప్రాణం

లేచివచ్చింది, తగని ధైర్యం వచ్చింది. తాను ఇక్కడ ఇలా తిప్పలు పడుతూంటే అక్కడ ఆ పిల్ల పాపం ఏమయిందో!

అతనికళ్లు నీళ్ళతో నిండిపోయినవి. తుడుచుకునేందుకని పిడికిలిపట్టి ఎత్తిన చేతులను పట్టుకుని గుప్పిట విడదీసి నా పర్సుతీసి అందించి, వెళుతూన్న జట్కాను నిలవేసి అందులో ఎక్కించి పంపించివేశాను.

నేను చేసినది నా తాహతుకు ఓ ఘనకార్యం కాదు. కాని పనికి ఏచాయలనూ పోలికలేని సంతోషం నన్ను ముంచెత్తింది. అతని ఆపదలకు అడ్డుపడగల కలిమి మా పెద్దల పుణ్యాన నాకు పుట్టుకతో అబ్బినందుకు అప్పుడు వారందరికీ మనసులో నమస్కరించాను.

నేను ఇచ్చిన తృణమోపణమో ఆతనికి పుష్కలంగా చాలును. ఆ పిల్లది సుఖంగా రాజాంగంగా పురుడుపోసుకుని ఆమీాద నాలుగు నెలలపాటు దేనికీ వెదుక్కోకుండా వాళ్ళందరూ గడపవచ్చును. ఆపదలు ఎప్పుడూ కాపురాలు చేయవు కదా? ఆత డెల్లకాలమూ యీ తీరుననే ఉంటాడా? ఏదన్నా కలిసిరాదా! యీలోపున ఏమో ముందు ఏది ఎలా జరుగవలసిఉన్నా యిప్పుడికేమీా ఫరవాలేదు. ఆ దంపతులు ఇక ఎప్పుడూ దీపం పెట్టుకుని నన్ను తలచుకుంటారు. నేనుచేసింది అది అంతా నాకు ఘనకార్యం కాకపోయినా అదేవాళ్ళకు మేరుపర్వతం. ఎన్నడన్నా మళ్ళా ఆతడు కనబడితే అప్పటికి మంచి స్థితిలో ఉండి...తప్పక ఉంటాడు. ఎప్పుడు యిలాగే ఉంటాడా?...నన్ను ఆకాశానికి ఎత్తిపట్టి హంగామాచేస్తే

అలాటి వేమీ నాకు ఎంతమాత్రమూ ఇష్టంలేవు...యిరకట పడి...సరే అందాకా వచ్చినప్పుడు చూసుకోవచ్చును. ఇవాళమటుకు లేచినవేళ చాలామంచిది.

నడుస్తూంటే నాలో ఈ ఊహాలన్నీ గిరగిర తిరుగుతున్నాయి. ఉత్సాహం హెచ్చిపోతూ అడుగు ఊతంగా పడుతూంది. ఆ రాత్రి బ్రహ్మానందంగా నిద్రపోయినాను.

—మెయిలు వేళకు రాలేదు. అందులో వస్తున్నానని టెలిగ్రాం యిచ్చిన మావాడు రాలేదు. కలుసుకునేందుకు వెళ్లకపోతే యేమనుకుంటాడో, రాకరాక వస్తున్నాడని, మామూలుకన్న తగనిపెందరాళే లేచి వేగిరం నీమా జామా వేసుకుని వచ్చి పడిగాపులు కాసిన చిరాకుతో బాటు బయట అప్పుడే ఎండ చురచుర మంటూంది.

గొంతు తడుపుకుని ఇక ఆమీద కార్యక్రమం ఆలోచించవచ్చును గదా అని ఆర్ ఆర్ లోపలికి వెళ్ళాను.

—బల్లకు ఆవలివేపున నాకు ఎదురుగుండా కుర్చీలో జారగిలపడి సిగరెట్ పట్టిన చెయ్యి వేలంటా జారవిడిచి మత్తుగా కళ్లు మూసి మూయనట్లుగా అతను కనపడ్డాడు.

మనిషిని పోలిన మనిషని మొదట వింతగా ఆవేపు చూశాను. మళ్లా చూడగా అవునేమో అని అనుమానం వేసింది. అయినా రూఢిచేసుకోలేదు. మనసులో అతడు ఇలా రావడానికి ఏలా...కలలోఅయినా తలచలేని సంగతి.

ఆలోచన తెగకపోయినా అతని ఎదుట కుర్చీలో కూర్చుని పరకాయించకుండా ఓ కంట కనిపెడుతూ, బీర్

ఒక్కొక్క పట్టుపడుతూ, సిగరెట్ గుక్కలాగుతూ తెగించి చూసి తేల్చుకోలేకపోతూ నాలో నేను తికమక పడుతున్నానే కాని విడవకుండా చూస్తూనేఉన్నాను.

నన్ను చూసి మొగం అదేలాగో చేసుకుని పలుక రింతగా చిరునవ్వు తెప్పించుకుంటూ లేచి సాఫీగా కూర్చు న్నాడు.

"మీరు బైబిల్ చదువుకున్నారా ?"

—ప్రశ్న అంతా అర్థమయి మెదడుకు పట్టేలోగానే 'అవును' కనుక ఆలాగున తల ఊపాను.

"డేవిడ్ ఏంచేశాడు? జ్ఞాపకంఉందా?"

...ఏం చేశాడు? యుద్ధాలు చేశాడు. ఎదురించిన వాళ్ళతో నల్లా ఎంతమందినో చేసుకున్నాడు. ఇంకా...మరి ఊహుఁ...చదివినదంతా మళ్ళా నెమరుకు తెచ్చుకుంటున్నా. ఆతడు అడిగినదానికి సరిపోయే జవాబు దొరకడంలేదు. అదీ అర్థంకాక ఆతని ఆ నడవడీ అర్థంకాక నాచేతగాని ఉడుకు మోతుతనము, అరికాలిమంటను రెచ్చగొట్టి నెత్తికెక్కిస్తూ న్నది.

పట్టుకుని, ఛడామ్మడా దులుపుదామనుకున్నాను నోరు చేసుకుని.

'ఏంచేశాడు ఆ కొడుకు అలా చచ్చిపోయినప్పుడు?'

మబ్బు విడిపోయినట్టుగా కొట్టిచెప్పినట్టు అర్థమయింది. కాని, హరిహరీ ఆతనికంత అన్యాయం జరుగరాదు. నాదానం పనికిమాలినది కారాదు.

గుండె తరుక్కుపోతూంది. అతన్ని చూడగా, అతను అవునని బరువుగా తల ఊగించాడు;- పాపం, బ్రతికించుకో లేకపోయినాడు. ఎంద రెన్నివిధాల సాయపడితేనేం తా నొకటి తలచినా దైవ మింకోటి తలచాడు. అది చూడలేక అక్కడ ఉండలేక అందుకు కావలసినదంతా అక్కడివాళ్ళకు యిచ్చి...

ఆమెకోసమేకదా, రక్షించుకుందామనేకదా, కలసి ఎన్నటికైనా కష్టాలు మరచిపోయి, సుఖపడలేమా అనేకదా ఎన్ని అగచాట్లుపడినా ఆమె లేకపోయిన తరువాత ఇక తనకు ఏంకావాలి! ఏ దైవమూ అడ్డుపడలేదు. పడదు. కావలసిన కారణార్థం అలా ఉండగా ఎవరికర్మకు ఎవరు కర్తలు?

అంత దారుణం జరగడం, నిజంగా అతని విషయంలో చాలా అన్యాయం. ఇచ్చిన దేవుడు పది కాలాలపాటూ ఎందుకు మరచిపోలేదూ? ఆలాటివాళ్ళకు అదే పదివేలే, కడుపు మాడుతూన్నా కష్టమూ నిష్ఠురమూ కలసి అనుభ వించడానికైనా నోచుకోనందుకు ఆత డిది అంతా ఏనాడు చేసిన పాపమో!

త్రాగనీ, అంతకన్న అతడు చేసేదిలేదు. త్రాగి తనను తాను మరచిపోలేకపోతే, తనకు తాను దక్కడు, ఎవడైనా ఆపదలు తలకు మీరినవైనప్పుడు.

ఆతనిని నా అతిథినిగా చేసుకుని అదమరచేటట్టు ఆరగా ఆరగా ఎక్కసమై భరాయించుకోలేనంతదాకా త్రావించాను. కైపు మోపవుతున్నకొద్దీ ఆతని ముఖంలోకి

కళాకాంతులు వస్తూన్నవి, చాలా పై స్థాయిలోకి వెళ్ళి పోయినాడు.

వెళ్లిపోదామా అని అడిగి అక్కడనుంచి నాతో బాటు లేచి గంభీరంగా వెంటనడుస్తున్నాడు; ఇంటికి తీసుకు వెళు దామా అనుకున్నాను. ఎవరైతేనేం? ఏమో అతన్ని చూచిన కొద్దీ ఏలాగైనా నాశక్తిలో ఉన్నంతవరకూ ఎంత సాహాయ్య మైనా చేయదలచుకున్నాను. మన తాహతుకు, లోకా న్నంతా బాగుచేయలేం కాని ఒక్క జీవుడిని కష్టం దాటేటంత వరకూ కనిపెట్టలేమా లేకపోతే ఎందుకువచ్చిన సంపద?

వెళ్లిపోతానన్నాడు, నాతో కొంతదూరం వచ్చి. నే నేమి అనలేదు. అలాటి స్థితిలో ఆపడంకూడా భావ్యం కాదు. ఎవరూ లేనిచోటికి ఎక్కడికో పోయి ఏకాకి ... ఏడ్చి ఏడ్చి—అవును అంతే యేసు రాయడనినట్లు ఎవరి సిలువ వారు మోయవలసిందే. తోడుపట్ట వీలులేదు. తలబరువు. కలిసి, తోడునడిచినా అడుగులకు అడ్డమేకాని అంతకు మించిన లాభం ఏమీలేదు.

సరే నన్నాను కలిగినది కాస్తో కూస్తో యిచ్చి. నే నెవరినో చెప్పి, ఎప్పు డేవేళనైనా అవసరం వచ్చినప్పుడు ఏమీ అనుకోకుండా నా దగ్గరకు రావచ్చునన్నాను. పరాయి వాడినని బిడియపడక సొంతవానిగా చూచుకోమన్నాను. మళ్లా ఎప్పుడు కనబడుతాడా అని ఎదురుచూస్తూ ఉంటాను. ఎప్పుడూ ఏలా ఉంటున్నాడో అని తలచుకుంటూ ఉంటా నన్నాను. పోయి రమ్మన్నాను.

—ఏమిటో మనసు పరిపరివిధాల వెర్రిగా వేదాంతం లోకి పోయి చెడుగుడాడుతూంది. అవును, లోకంలో యింత దుఃఖం పేరుకుపోయి ఉందని తెలిసేటప్పటికే కాదూ అమాంతం బుద్ధుడికి దిమ్మ తిరిగిపోయింది? అతడు అవతార మూర్తి గనుక అప్పటినుంచీ అన్నీ వదులుకుని లోకాన్ని దాన్నుంచెలా వదిలించడమా అనే ధ్యాసలో పడిపోయినాడు. మనలాటివాళ్లు ప్రాకృతులు ఆ క్షణానే ఆ ఆలోచనలుకాని యింకోదాంట్లో పడగానే అదంతా మరచిపోతారు. అంతే. అందరూ అందలం ఎక్కడానికి ఆస్కారం ఉందా?

అనుకోకముందే నేననుకోనిచోట అతను మళ్లా తగిలాడు. సినీమాకు సాయంకాలము మొదటి ఆటకు వెళ్ళి అనుకున్నంతకు రెట్టింపు పొడుగై చాలా పొద్దుపోవడంచేత అడ్డదోవ పట్టాను.

ఆ వీథిని నేను ఎన్నడూ సాధ్యమైనంతవరకూ వెళ్లను. అక్కడ నాలాటి మెత్తనివానికి అడుగడుగుకీ హంసపాదులు తగిలే భయంఉన్నది. ఏమీ లేకపోయినా, ఎవరన్నా చూస్తే ఎన్నివిధాలైనా అనుకుంటారు. చచ్చు చవకబారు సానికూటం. నాలాటివాడు పరాకున అయినా ఆ చాయలకు పోరాదు.

నేను అక్కడకు అడుగువేసేటప్పటికి అతడూ సరిగా ఆ గుమ్మం గబగబా దిగి సిగరెట్ చివరదమ్ములాగి విసిరేసి నన్నుచూసి నిలిచిపోయినాడు. నాకు పలుకరించడానికి కృత్యాద్యవస్థ అయి అతని కంటబడటం మహాపరాధంక్రింద

కట్టుకుని యిరకాటంలో పడ్డాను, ఎటు మెసలడానికీ వీలు లేక.

'రండి పోదాం' అని చనవుచూపి చేయిపట్టుకుని అడుగు వేయించాడు. వెనుకనుంచి యిందాకటి తలుపు తెరచిన కిర్రైని, 'వెళ్ళిపోతున్నారా' అంటూ కొంచెం బొంగురుగా ఆడగొంతు పలికింది. 'ఆఁ' అని వీధంతా మారుమ్రోగే లాగు తల త్రిప్పకుండా వెనుకకు జవాబు విసిరాడు. 'ఇంకా కొంచెంసేపుండి పోతానన్నారు కాదండీ' అని నిలవేసే గదమాయింపుతో ఆ తెల్లచీర మెట్లుదిగి నన్నుచూసి సంకో చంతో నిలిచిపోయింది. నాకు కంపరం ఎత్తుకువచ్చింది. చిన్నతనం వదలక ముందు ఒకసారి యాత్రోవనే పోతూంటే పట్టపగలు నట్టనడి వీధులో నుంచుని అదెవతో ... దండు సిపాయిలాగుంది.

'మా యింటికే రావయ్యా పంతులూ, అని చేయి పట్టుకుంది. నాకు ముచ్చెమటలుపోసి ఎలాగో విదిలించు కుని తిరిగన్నా చూడకుండా ఒక్క ఉరుకు! అంటే ఇంతకూ నేనేం మహామడిగట్టుకున్నానని చెప్పడానికి కాదు. ఏదో సంసారపక్షంగా ఎన్నడన్నా బుద్ధి మళ్ళినప్పుడు ఎన్ని మీన మేషాలో లెక్కచూసి, ఎన్నివరాలో కోరుకుని, ఎక్కడో అన్నివిధాలా మనకు సదుపాయం ఉన్నచోట; అంతే. నూటికీ కోటికేగాని చప్పున ఎక్కడబడితే అక్కడ జొరబడి హైరానయే కరకుతనంలేదు.

పంచతంత్రంలోనో దేన్లోనో పులి మ్రింగడానికి గిలి వస్తూండంటే, కాలికి అంటగట్టుకునిఉన్న నక్కను యీడ్చుకుంటూ తోక ఝాడించిందని చదివానే. దానికి ప్రతిగా నడిచింది ఆ రంగం. ఏనుగంతసత్తువ తెచ్చుకుని ఆతని చేయి విడవకుండా లాక్కుంటూ పోయి రాజవీధిలో పడ్డానో పరమాత్ముడి కెరుక!

ఆయాసం తీరుతూండేసరికి వేడెక్కిన మెదడు పని చేయడం మొదలుపెట్టింది మళ్లా.

అవునుపాపం! మానవుడే అతనేం దేవుడా? అయినా దేవతలన్నా భరించలేని బాధలకు తల ఒగ్గినాడు. ఆ పూట తింటే మరోపూట ఉండీలేకుండా ఆ అవస్థలో భార్యకు నెల మసలడం...సరే...యిటీవల జరిగిన ఘోరం...ఏదీ, అతనికి ఆ మాట అనుకునేందుకైనా అవకాశం? ఎంత మనసు నీరైపోయినా దేని తాపత్రయందానికి. పాడుశరీరం చెప్పినమాట వింటుందా! ఎంత మొగం వాచిపోయినాడో; నేను శకునపక్షిలాగా అక్కడ తయారుకాకబోతే తిరిగి లోపలికి బలవంతం చేసి అయినా లాక్కుపోయేది. తప్పక వెళ్లేవాడు. సిద్ధాన్నం చెడగొట్టాను. చెడగొట్టానా నేను? ఒకవేళ, పైసా ఖాళీ అయిపోయి అందుకని వచ్చేశాడేమో? అలాగైతే అది మన చేతులోఉన్న పనేగా.

పర్సుతీశాను జేబులోంచి. ఆతడు అంతలో ఆకలిగా ఉన్నదంటే సింగుకొట్టుమీదకు వెళ్లి మిఠాయి, టీ యిక రాత్రికి భోజనాపేక్ష అంటూ లేసంతగా గబగబ పుచ్చు

కొన్నాం. వచ్చి కోనేరుమెట్లమీద కూర్చుని చెరో సిగ రెట్టూ ముట్టించాం.

'బ్రదర్ లోకంలో యింతమంది ఫూల్సు ఉంటారని నేను యిదివరకు ఎవరన్నా చెప్పినా నమ్మేవాడిని కాను.' ఎత్తుగడ నాకు ఎంతమాత్రమూ అర్థంకాకపోయినా, ఏమిటో ఆతడనేది, ముందైనా తెలుస్తుందికదా అని మాటకు, మాట వరుస కలిపాను. ఊరికే యింకొకటి: నా విషయంలో, విధేయత ఆ నిమిషందాకా చూపిస్తూన్నవాడల్లా అంతలో అంత చనువు తీసుకోవడం వెగటుకాకపోగా సరదాగా ఫీలయి నాను, చాలా.

'ఎంతమంది ?'

'ఎందరో! కాని, అందరినీ మించిపోయినావు నీవు. నీ ముఖం ఎదుట నిన్ను పొగడటంకాదు, నిజం చెపు తున్నాను.'

ఏమిటి, ఆతనికి యిన్ని బెడదలూ చాలక మతికూడా చలించిందా? అనుకున్నాను. ఆతని నేమనడానికి నోరు రాలేదు. ఆతని నోరు మూతపడలేదు.

ఉన్నవాడిని ఉన్నట్టుండక యింత గ్రంథంలోకి ఎందుకు దిగానంటే అయిదారు రోజులక్రింద, నా అదృష్టవశమున 'వందేమాతరం' చూడటం తటస్థించింది. చూసినతరువాత పట్టభద్రుడు పని దొరకక బస్తాల మోతలోకి దిగడం యిత్యాదులు మనవాళ్ళ మనసును ఎంతవరకూ ఊపుతాయో అని ఆలోచించి తమాషాకోసం ఒక సంపన్నగృహస్థు దర్శనం

చేసి, సినీమాలో కథ అప్పటికి అవసరం ఉన్నంతవరకూ, మైనస్ సీసపద్యాలనుకో, 'మమ' అని ఆయన ఎదుట అతి జాలిగా అభినయించేసరికి ఆ మానవుడు పాపం టార్రై పోయి... అతడూ గడచి బ్రతికినవాడేనట!... నన్ను ఆదరించి అంతో యింతో చేతులోపెట్టి ఎక్కడన్నా పని దొరికేవరకూ పొదుపుగాచూసి వాడుకుంటూండమనీ, ఎల్ల కాలమూ చీకటే ఉండదనీ ఎక్సెటరా కలగూరగా ఓ గంపెడు వేదాంతం నెత్తికెక్కించి సెలవిచ్చాడు. వెళ్లి పోతూ... అన్యాయమేగాని... ఆరిఫూలా! అని మనసులో ఆశీర్వదించాను. అలా అనిపించింది.

నన్నుచూశా...నా కథలో తొణికిన లోక దౌర్భాగ్య స్థితినిచూసా... లేక వెనుకటి తన బాధ తలుచుకునా...ఎది అతన్ని అంతగా కదలించింది ?

మొదట లేవుగాని కార్యంలోకి దిగేటప్పటికి యిన్ని రకాల సందేహాలు వేసినవి. భాణీ మారుద్దా మనుకున్నాను.

కాచుకు నిలుచున్నాను, వచ్చేపోయేవారి వాలక మంతా చూస్తూ, నీవు కనిపించావు. దొరికాడురా అని పథకం వేశాను. అది ఖచ్చితంగా పడ్డది. ఆపూట పర్సు ఖాలీ చేశావు. అవును. ఆడకూతురు అన్నివిధాలా ఆలాటి అవస్థలో ఉన్నదని అంతటికీ కారకుడైనవాడే ఎదుటబడి గుండె తరిగిపోయేటట్టు చెపుతూంటే 'అయ్యో ?' అని అను కోని గృహస్థు ఉంటాడా, ఏ తలకుమాసిన వాడోకాని ? అందులో చూశానుకదా, నీ చేతికి ఎముక లేదు; అందుకనే

అందరినీ మించిన ఫూల్‌వు నీవు. లేకపోతే, ఏం అందరిలాటి మనిషినీ కానూ నేను? చదువుకుంటే, సత్కులమువాడి లాగా కనబడితే, ఎక్కువేమన్నా జరిగిందా? దోవనపోయే ప్రతి బిచ్చగాడూ నిన్నిలా దోచుకుంటున్నాడా?

ఈ దెబ్బతో అసలైన ధర్మసూత్రం గోచరించింది. మనవల్ల మనవాళ్లు ఎంతబాధపడుతున్నారో కన్నులకు కట్టజేస్తే అప్పుడు మన దుర్దశకూ, మనకూ మరీ విలువ హెచ్చుతుంది. మన వాళ్ళకు, మనకు లోకైన ఫాయీ అందు కుంటుంది.

అర్థం అయిందా!

'నాకు అర్థం అయిందికాని అంతటితో ఆ వ్యాసంగం చాలిద్దామనుకుంటే అడుగడుక్కీ నీవు తగలడం, నీ కోసం మళ్ళీ కథ పెంచడం, ఇలా అయితే నీ సత్తువ సన్నగిలేటప్ప టికి నేను కాశీ మజిలీలను మించిన గ్రంథం నడపాలిసి వస్తుంది. ఇక ఇంతతో చాలిద్దాం...ఆడటానికి...నాకు ఓపికా లేదు, తీరుబడీ లేదు.'

న్యాయంగాపడితే...అప్పుడా పట్టున అతన్ని పట్టుకుని ఎగాదిగా చెక్కేయవలసింది...అంత కోపం రాకపోగా ఆ బాధలన్నీ అతడు పడలేదుగదా అని మనసు తెరిపిన పడ్డది. అయినా ఆ భావం ముఖంలో కనపడనీయకుండా 'అన్నీ అబద్ధాలేకదూ?' అని గదమాయించాను.

'నేను చెప్పినవి అన్నీ ఆహాః. అదే నేను యిందాకా మనవి చేస్తూన్నది, నీవు చూచినది అంతా...సరి...నిజమే కదా.'

'అయితే నేను చేసింది అంతా బూడిదలో పన్నీరు.'

'అది పన్నీ రే. ఇది బూడిదకాదు గులిస్థాన్. నేను రాసేవన్నీ అబద్ధాలు కాదూ! అందుకోసం అచ్చువేసుకునే వాళ్ళు అవన్నీ కళ్ళకద్దుకు తెలిసే కొనుక్కోవడం లేదూ? యిప్పుడు యింత ధర పలికించానంటే, అవును, యిది నీకే కాపీరైట్. అవునుగాని నీవు ఇంకొకటి కూడా, ఆలోచించు. నిజంగా నేను నీ దగ్గిరకువచ్చి...నేను ఎవరైతే నీకేం; నాకు సరదాగా ఖర్చు పెట్టుకునేందుకు డబ్బుకావాలి. అవసరం ఏమీ లేదుగాని ఊరికేనే తగలేయడంకోసం' అని యథార్థం చెపితే నీవు ఏమన్నా చోటు పెట్టేవాడివా? నీ చుట్టూ ఎన్ని సారులు తిరిగినా ఏగానీ అయినా రాలేదా? యిప్పుడుచూడు నీవు నే నేమైపోతానో ఏమో అని నా వెంటబడి ఎన్నివిధాల కనిపెట్టావు? అదే తేడా. కన్యాశుల్కంలో చెప్పినట్టు 'ఎంపికలో ఉంది.'—

ఆతడవు నన్నది కాదనగల తాహతులేక, ఉడికిలి, రోషంతో.

'అంటే అందరూ నీ వనుకునేటంతటి ఫూల్సుకారు; కొందరికైనా, హృదయం ఎదుటివాళ్ళనుచూస్తే జాలి'.

'అవి అందరికీ నిజంగా ఉండాలి. సోదరా! కాని, ఉన్నవికదా అనే ఉబలాటం తీర్చుకునేందుకు ... ఒక్కటి

చెపుతా విను ... పలుపూ పందిలిగుంజా పడివున్నాయికదా, దైవం యిచ్చాడుకదా అని ఎవడన్నా వచ్చి దేవరతో దున్నపోతు యీనిందయ్యా! అంటే, వినేవినడంతోనే దూడను చూడకుండా కట్టేయమని చెప్పవద్దు. చెప్పావో, అలా చెప్పగా చెప్పగా పశువులు లేకపోవడంమాట అటుండేగా పందిలిగుంజ సహితం నిరంతరం దానధారకు తట్టుకోలేక చీకిపోతుంది.'

ఫక్కున నవ్వాను. నవ్వక చేసేదేముంది.

'నవ్వావో, మాలాటి నాపచేలు పండుతవి.'

'పండినా మేము మీ దృష్టిలో ఫూల్సుమే'.

'ఫూల్సు పండినకొద్దీ మా పంట పండుతుంది. రైతు దేశమునకు వెన్నెముక వంటివాడని కిసాన్ సోదరు డొకడు సాయించాడు. మాలాటి సరదాలున్న కుర్రకుంకలకు మీవంటి ఫూల్స్ జీవకర్రలు. ఆదిలో తాళంకూడా కుదిరింది. చూశావూ మీరు యిలాగే ఉండక తప్పదు.

'ఇక కథ కంచి రైలందుకు నేందుకు పరుగెత్తబోతూంది. నీ విఁక మరలి నిజమందిరమునకుంజని అనేక దివ్యవర్షంబు లీరీతిన ప్రజాహితకార్యంబు లాచరించుచూ మనెదవు గాతమని గుడ్ బై. నేను లాడ్జికి వెళ్ళి స్నానంచేసి...పాడుమాటలాడినందుకు...రాత్రికి వెళ్ళిపోతాను. మళ్ళా మనసు తిరిగితే ఇంక ముందెన్నడైనా అదైనా నీ ముద్దు చెల్లించడానికే రావచ్చును. కాచుకో—!'

శిక్షావల్లి

ఆ మనిషిని చూపించాడు. డాక్టరు : 'ఏమిటో యితడిలో లోపం చెప్పాలో చూదాము. జబ్బుగా ఉన్నాడంటావా? - సరి, అందుకోసం, నీ తెలివితేటలు ఏమీ వినియోగించ నక్కర లేదు: జీసస్ అన్నట్టు జబ్బుగా ఉన్నవాడే వైద్యు డెక్కడా అని వెదుక్కుంటూ వస్తాడు. ఎవడో, నీవంటి వజ్రకాయుడు తప్ప. నీవు తయారయేది, యిక్కడకు సిగరెట్లన్నీ ఊదేయడానికీ, టానిక్కుల్లో నీళ్లు కలుపుకు త్రాగటానికీ. సరిగాని ఏమిటో తేల్చు మరి నీ తడాఖా ఎందాకా ఉందో.'

చాలాసేపు నిదానించి చూశాను. ఏముందీ, పైకి, చాలా నీరసించి అతిఖాయిలాగా కనబడుతున్నాడు. వంట్లో సత్తువ లేనందువల్ల మనస్సుకీ రవంత చాంచల్యం ఉండ

వచ్చును. రాత్రిళ్ళు నిద్రపట్టకపోవడం, ఉదయాది అశక్తత యీ గుణగణాలన్నీ అవలీలగా మనం ఊహించుకోవచ్చును.

'ఇక తమాయించవోయ్. సంతోషించాముగాని తెలివికి' అన్నాడు డాక్, మన పనస చాలాభాగం విని. 'నేను చెప్పనా, ఏమీ జబ్బులేదు' అన్నాడు. ఆ మాటకు నేను నవ్వాను.

'అయితే దున్నపోతులాగా ఉండాలిసిందే. మరి యిదంతా నీ మందుల ప్రభావమా ఏమిటి?'

'ముయ్యవోయ్ ఇక అంతటితో: దుక్కలాగా ఉంటే ఏమీ జబ్బులేదనీ, చిక్కి శల్యమైతే ఏదో మునిగిందనీ అవన్నీ నీ మూఢ నమ్మకాలుగాని శాస్త్రం ఒప్పుకోదు. ఈతడికి జబ్బు చేయించకపోతే అసలు కుదర్చడానికి ధన్వంతరి తరమైనా కాదు.'

'చిత్రంగా ఉంది. కాని నమ్ముతాను; నీవు వైద్యంలో అబద్ధాలు ఆడవని నాకు ఆ నమ్మకం ఇంకా పోకుండా ఉంది. ఎందుచేతనో ఇంతవరకూ నీతోటివారి నందరినీ చూస్తున్నా.'

'షేక్...నీవు మెచ్చి మేకతోలు కప్పితే, ఇప్పుడు మనకు క్రొత్తగా ఒరిగేది లేదుగాని విను.'

నిరుడు యీ వేసంగిలో ఇతడు భార్యను నాకు చూపించడానికని తీసుకువచ్చాడు. అప్పటి కప్పుడే ఆమె చాలా వరకు చెదలట్టిపోయింది. ఒక టేమిటి, స్వరక్తలందరూ ఝుంమ్ అంటున్నారు. లేనిది లేదు.

'నేను ఆ రోజే ప్రాక్టీసు మొదలుపెట్టి. అదే చూడటం. అలాంటి అనంతగుణ సంపూర్ణురాలిసి. ఆరని అగ్ని షోత్రం, భాయీ నిలువెల్లా.'

సరే చికిత్సకు ఒప్పుకున్నాను. ఇక్కడే నర్సింగ్‌కు అన్ని వసతులూ ఉన్నవి గనుక.

'ఈతడూ ఇక్కడేపడి ఉండేవాడు. ఇంటిదగ్గిర ఎవ్వరూ లేరటలే, భోజనం నాతోపాటూ హోటలునుంచి తెప్పించే వాడిని. ఆమెకు కావలసిన ధారకం ఏదో తయారుచేసి ఇచ్చే వాళ్ళమనుకో. ఆగదిలోకి తొంగిచూడ నన్నా చూసేవాడు కాదు. ఇక్కడఉన్న పత్రికలూ, పుస్తకాలూ ఓపిక ఉన్నంత సేపూ చదువుకోవడం, లేనప్పుడు నిద్రపోవడం, అదీ రాన ప్పుడు తనలో తాను ఏదో బిగ్గరగా గొణుక్కోవడం.

'ఎంత వైద్యుణ్ణయినా నేనూ మనిషినే కదా. నాకూ జాలీ దయా యిలాటివన్నీ అంతో యింతో ఉన్నాయికదా. సాటివాడు అలా బాధపడుతూంటే.

అవును, అలాగే అనుకున్నాను. ఎంతలో చచ్చిపడి ఉన్నవాడైనా, ఒకప్పుడు కాకపోతే ఒకప్పు డనిపించదూ. చేసుకున్న పెళ్లామూ అలా అయి...అంత చెడిపోయి... అదంతా చేతకానితనంవల్ల వచ్చిందనుకున్నా, అనుకోడూ మరీ! అనుకుని క్రుంగిపోడూ, అది సహజమే కదా ?

అలాటప్పుడు మనమేమీ, అవును, కాదూ అని, జోక్యం కలిగించుకోకూడదు. మానవప్రకృతికి అలవిమీరిన

ఉద్రేకం తాండవించేటప్పుడు ఎటు రవంత బెసిగినా మారణమే. దానంతటదానినే తగ్గిపోనియ్యాలి, అది మంచిది.

నేను వింటూ వినిపించుకోకుండా పోనీ పాపం ఏదో మనసులో దుర్ధకొద్దీ అలా తపిస్తున్నాడు అని నా పని నేను చేసుకుపోతూ అతనితో ఆట్టే అనవసర జోక్యం కలిగించుకోకుండా ఉండేవాడిని. విన్నవే వినడం...ఒకరోజు కాదు, రెండురోజులు కాదు. రోజూ అదేపాట అయేసరికి తిరుమలేశుని ప్రశ్నించాలిసిన స్థితిలో పడ్డాను. వినగా వినగా సంత చెప్పుకున్నట్టుగా ఆకాండ అంతా నోటికి వచ్చేసింది.

'ఈ కేసు ప్రత్యేకం శ్రద్ధతో ఆదినుంచీ గమనించుతూ అన్ని విషయాలు వ్రాసి ఉంచుతున్నాను. ఆ భాగం చదువుతాను ఉండు. అది ఆలుమగల సరాగం. నీ వొక్కటి గమనించాలి. కవ్వించి కజ్జాలోకి దించుతూన్నది మగవాడు; కస్సుమంటూ లేచి కాల్చినట్టుగా వచ్చే జవాబులు యిల్లాలువి.

'నేను ఊరుకోను.'

'సరే.'

'కనుచీకటి అయినా పడకముందే పట్టపగలే నీవు, అల్లా కలకలలాడుతూ, కులుకుతూ. కిటికీదగ్గర నిలుచుని ఓరగా కోరచూపులు విసురుతూంటే, లోకులు ఏమనుకుంటారు?'

'—ఏమనుకుంటారు? ఆ అమ్మాయి ఎవరో అసాధ్యురాలల్లే ఉంది. కళ్ళతో, కనబడి దారినపోయే ప్రతి మగవా

డినీ కబళించివేదామన్నంత ఆశతో చూస్తూంటుంది అని అనుకుంటారు. అనుభవం ఉన్న వాళ్ళయితే, జాలిపడతారు.'

'అలాగేం–'

'ఊఁ:-పాపం, అవును మరి, అయిదో పెళ్ళివాడో లేక ఇంకా అంతకన్నా అధమస్తుడో అయిఉండాలి; కాకపోతే ఎందుకలా, పడుచుది బరి తెగి ఊరుమీద విరుచుకుపడుతుంది! అని జాలిపడరూ.'

'పడి—?'

'సడీ చప్పుడూ లేకుండా సాగిపోయే సంసారం కాదిది అని, కొంచెం చొరవగా, కదిలించి చూద్దామని ఉబలాట పడతారు.'

'మరి ఇక నే నెందుకూ?'

'ఆ సంగతి వాళ్ళకు ఎందుకూ?'

[పైన ప్రశ్నా, జవాబూ సాధారణంగా, రెండు మూడు ఆవృతు లనుకుంటాడు. గబగబా కొంతసేపు తరువాత మౌనంగాఉండి క్రమంగా గొణుగుడిలోకి దిగి, అది హెచ్చి మళ్లామాటలు ఇవి, మొదటి భాగంకన్న కొంచెం పైస్థాయిలో అంటాడు.]

'నేను ఇక సహించను'

'—మీా ఇష్టము, నేను మీా మాటకు దేనికీ అడ్డు చెప్పను.'

'అలా అంటూనే ఇంతదాకా తెచ్చావు.'

'మీరన్నంతదాకా వస్తే ఎంత బావుండును? నాకు తరం కావడంలేదు. మీరు చూస్తూనే ఉన్నారుకదా?'

'కళ్ళు ఉన్నందుకు అవును. ఇదీ ఫలం!'

'నాకు అంతకన్న ఎక్కువ ఒరిగిందేమున్నదీ? కాయలు కాచేటట్టుగా చూసి మొగం వాచినా మాత్రం, ఫలించందే! తలవాకిలి ఇల్లుగా ఉంటూన్నా, దైవానికి దయరాదు.'

'నీకు తోడు దైవం కూడాను.!'

'అందుకే, నేను కలవరించేది!'

'ఎవరికోసం?'

'చూడలేదా మీరు, మన వీథి చివర మేడమీద ఇవతలి గదిలో ఉంటాడు. చూడండి. ఆ గిరజాల పిల్లవాడు, వంచినతల ఎత్తకుండా పోతాడు. అదేం పాపమండీ, ఎన్నడన్నా కన్నెత్తి నావంక చూస్తాడేమోనని-కాచుకుని ఉంటే-'

'ఇక - నీవు నోరెత్తితే, నీవు-నోరెత్తితే-'

'అవును నోరెత్తినా ఏం ప్రయోజనం? నాతో శ్రుతి కలిపి అందుకునేవారు లేనప్పుడు. నిజమేలెండి, అయినా, మిమ్మల్ని అనడం ఎందుకు?-'

'అదిమాత్రం మిగిలిందా' ఇదంతా ఆ ముచ్చటేకదూ? ఇంతకూ నేను బ్రతకడం నీకు కంటకంగా|ఉంది. అంతేకాదూ?'

'లేదండీ, ఎంతఒట్టువేయమన్నా వేసుకుంటాను. ఎంతో హాయిగా ఉంది.'

'అవును: అనుకూలంగా—'

'ఏమన్నా అనుకోండి, అదృష్టానికి కర్తలు మీరు. మీ కళ్లఎదుటనే నే నిలా చల్‌చలావుగా వుండటం నిజంగా నమ్మండి, నమ్మకపోండి. అప్పుడుకూడా మిమ్మల్నే తలచుకుని అంతా మీ దయే అనుకుంటాను.'

ఇదోయ్ అతడు రోజూ అప్పగించే పాఠం.

'ఇందులో అర్థంకానిది ఏముంది? తేట తెలుగులో మాటూ మర్మమూ లేకుండా ఢంకామీద మ్రోగినట్లుగా నడుస్తూంటే అతడు అర్భకుడు, ఆ అమ్మాయి పరమ రేచు. అందుకనే వెనుకటి సామెతగా చెప్పి చెప్పి మరీ చెప్పినంతా చేసింది. అడ్డంపడటానికి ఆ ప్రవాహం ముందర ఆతడు లెక్కా జమా? ఎంత గ్రంథం జరిగిందో? ఆ భోగట్టా మనకు తెలియకపోయినా, ఆ అమ్మాయిని చూసిన తరువాత ఆ వ్రతం శక్తివంచన లేకుండా పట్టి పల్లార్చిందని స్పష్టమౌతూంటేను!'

అవునా యిదంతా అసలు కథకు పూర్వరంగం అనుకో: ఆ పిల్లది సకలాభరణభూషితురాలై మన దగ్గిరకు మరమ్మతుకు వచ్చిందన్నంతవరకే నీవు ప్రస్తుతం గ్రహించవలసింది. అంతకుమించిన అర్థం ఆలోచించివాలంటే ముఖ్యవిషయాలు అతకవు.

నీవు అనుకుంటూన్న ధోరణికాదులే విను.

అప్పటినుంచీ జరిగిన నాటకంలో మనకూ భాగముస్నది. మన సమక్షానే నడిచింది గనుక తేదీలవారీగా

పుస్తకం తిరగవేయకుండానే ఏనాడేమైందో చెప్పగలను. గాని అదందా, తడిసి మోపెడవుతుంది. టూకీగా —

మందు ప్రమాకులవల్ల మళ్లా మామూలుమనిషి కావడానికి ఆ అమ్మాయిలో కొన్ని భాగాలు పూర్తిగా దుష్టములై పోయినవి. అందువల్ల కత్తి పట్టవలసివచ్చింది. ఆపరేషనులో అనేక తికమక లున్నాయి. అంతపని మన ప్రాంతాల్లో, ఎవడికీ చేయడానికి చేతులాడవు. నేనూ మొదట తటపటాయించాను కాని చివరికి తెగించి ఏమైనా మా భాగేకదా అనుకుని చొరవచేశాను. చేసినందుకు అది నెరవేరింది.

నేనేం అందరికన్నా మహా పొడిచేశాను అని నీముందు గొప్ప చెప్పుకోవడం కాదు; ఆ వేళావిశేషం అటువంటిది. అదే ఇంకొకప్పుడైతే ఆ అమ్మాయికాక యింకొకరైతే నాకూ చేతులు చప్పబడేవేమో! ఏమో యింతకూ ఆమె అదృష్టవంతురాలు. గడచి బ్రతికింది.

అదిగో, అక్కడే, నేనూ పొరబడినది. అది తెలుసుకునేసరికి నేనూ ఇంకా పెరటిదోవనే ఉన్నానని లోలో నేను పొగడుకుని ఉబ్బిపోతూన్న నా తెలివితేటలే నెత్తికెక్కి నన్ను వెక్కిరించినవి.

ఏమైందనుకున్నావు! ఆమెకు కొంచెం నిమ్మళించిన తరువాత ఒకనాడు ఆతనిని పిలువమంది. అంతవరకూ తొంగిచూసి ఊరుకోవడమే కాని ఎన్నడూ లోపలికి అడుగుపెట్టేవాడు కాదని యిందాక చెప్పానుకాదూ.

ఇద్దరూ ఒకరినొకరు అన్ని రోజులకు అంత దగ్గిరగా అదే చూసుకోవడం. అక్కడ నేనూ ఉన్నాను. అవతలకు వెళ్లిపోదామనుకుంటే ఆమె ఉంటేకాని వీలులేదనీ, ఉన్నందు వల్ల ఫరవా ఏమీ లేదనీ నిలిపివేసింది.

ఇదోయ్ ఆమె అతన్ని పలుకరించడం 'ఇక మీరు ఎలా బ్రతుకుతారండీ.'

విని నే నేమనుకోవాలి? మనసు పరిపరివిధాలయి పోయింది. అతడూ తెల్లమొగంవేసి విని, తలవంచుకుని ఊరుకున్నాడు. ఆ అమ్మాయి అంతటితో ఆగలేదు.

'అవునండీ నాకు అదే దిగులుగా ఉన్నదండీ! నేను బ్రతికాను, బట్ట కడతానన్న మాటేకాని నేను ఇక ఉన్నా, లేనిదానిలోనే జత. నా మాట అబద్ధమనుకుంటే పోనీ డాక్టరుగారిని అడగండి. నేను ఆకారానికే కాని, అంతే నండీ, అయ్యో మీరు?'

అయ్యో పాపం అని అనుకున్నానేకాని, ఆ మాట మీదనుంచి వచ్చిన మామూలు ఆలోచనలో అనుమానం వేసింది. అంత అనురాగముకలదే అయి అతని క్షేమానికి అంత ఆదుర్దాపడే మనిషే. అయితే అందాకా రావడం ఎందుకు కలుగుతుంది? లేక యిప్పుడు వస్తూన్న బుద్ధా? అయినా అంత విషమ యాతనకే తట్టుకుని భార్యను ఎన్నడూ పల్లెత్తి ఏమీ అనని ఆ త్యాగమూర్తి ఆమె మళ్లా తన కళ్ళ యెదుట కనబడుతూన్నందుకే యేనుగు నెక్కినంత సంతోషించి ఊరుకుంటాడుగాని ఆమెతో కాపురం కరవైందని ఉరి

పెట్టుకునేందుకు దిగేవాడే అయితే యిన్నాళ్లూ యింతకు పూర్వం అఘోరించిందేమిటి? అలాటి దిమ్మరిని కట్టుకుని... ఉహు...ఆ ఊహా సరిఅయినదికాదు.

ఆమె యింకా చెపుతూనే ఉన్నది. అతడలా ఆల కిస్తూనే ఉన్నాడు.

'నాకు ఇదివరకు ఇంతగా విడమరిచి చెప్పేటంత తెలివి లేకపోయింది. కాని ఇన్నాళ్లూ ఇదే ఆలోచనవేమో ఇప్పటికి తెలిసివచ్చిందండీ, నా సంగతీ, మీ సంగతీ; బిడియపడకండి. మనం ఏనాడో చేసుకున్న పాపం కాకపోతే అందరిలాగానే మనమూ అమ్మకడుపున పుట్టామేకాని, హఠాత్తుగా ఎక్కడ నుంచో ఊడిపడలేదుకదా? అందరిలాగా బ్రతకలేమని, మన మేమైనా బ్రహ్మతో మొరబెట్టుకున్నామా? అందిరిలాగా ఎందుకు లేమూ?

'అవునండీ...అనుభవించుతూన్నదేనా మనం. ఇప్పుడు కాదంటే ఏమన్నా-పోతుంది గనుకనా? భార్య పరులను ఆశించి భ్రష్టురాలవడం చూస్తూ ఆ బాధ అహర్నిశలూ పడు తూంటేనేగాని, పతివ్రత అయిన పాపానపోతే మీకు బ్రతుకు కరవౌతుంది. అది మీ ప్రకృతి. నేనో మనసులో ఏమీ పాడు కోరికలు లేకపోయినా, శరీరం ఎంతమాత్రమూ నేను చెప్పినమాట వినదు. దానికి విడవకుండా నూతన అనుభ వాలులేనిదే అది నిలువదు. దానిని ఆపడం నా వశంలో లేదు.

'అంతేనండీ...యీ జన్మానికి ఇక మగవానికీ నాకు - జిలాయి! అయినా మొంఢికిపడి మోడునై ఏదో విధంగా

రోజులు వెళ్ళబుచ్చుతాను. కాని బాధపెట్టలేనే, ఏలా బ్రతికించుకుంటానా మిమ్మల్ని అని అదే దిగులు.'

అంటూ ఎంతసేపో విలపించిందోయ్.

అదీకథ.

"సీవ్రూ బ్లాఖ్, ఎబింగ్ అవన్నీ చదివినవాడవేకదా, ఎల్లిస్‌తో బాటు అందుకున్నావుకాదూ ?"

'అందుకు మనం ఏంచేయగలం ?'

అయినా చేయగలిగిందంతాచేశాను; ఆమె ఆఆలోచన మానేటట్టు చేయలేక పోయినాను. మనసును. . .ఏమైతేనేమిలే బ్రతికించలేక పోయినాను; ఆ నిరాశే ఆమెను తినేసింది.

ఆమె పోయింది నా తెలివితక్కువవల్లనే అనుకో; అంతకన్న బెడద ఇది; ఈతని సంగతేమిటి ? ఎటూతోచలేదు. తపనఎత్తి కొట్టుకున్నాను. పుస్తకాలు ఎన్నిసారులు తిరుగవేసి చూసినా అందులోఏమిటి కనబడేది నా మొగం ?

మళ్ళా మొదటికి వచ్చాను.

ఎక్కడ బండి త్రోవ తప్పిందో,— తెలుసుకోవద్దూ ? అన్నిత్రోవలూ వెదకి చూశాను; తోసేశాను.

ప్రకృతికి ఎదురీతగా బ్రతికేతత్త్వం మనసుకూ, దేహానికీ ఒకదానికొకటి తీసిపోని స్వాతంత్ర్యాన్ని ఆలవరుస్తుంది. అది నిలవకపోతే అప్పుడా మనిషి గల్లంతు. అంటే ఇంకా విశదంగా చెపుతాను. ఆ అమ్మాయి ఉన్నదా ? ఇంకా పదికాలాలపాటు ఎందుకు ఉండలేకపోయింది? ఒళ్ళు చెప్పినమాట మనసువిన్నది. రెండూ ఏకమై ఎగిరి పోయినవి.

అతివాంఛ - దేహానికి సంబంధించినంతవరకూ ఆ అమ్మాయి ఆరోగ్యానికి కారణం. అది మన, చేతిచలువను కట్టుపడిపోయింది. అయినా, బ్రతికేదే; ఎందుచేతనంటే మగడు మామూలువాడైతే, ఆమెకూడా అది జబ్బని అంతకు ముందే గ్రహించిఉంటే, అతడు తెలివిలేనివాడైతే తొలి తప్పుకే ఆమెను వదిలివేసి, తనత్రోవ తాను చూచుకుని, సుఖంగా ఉండేవాడు. ఆ అమ్మాయికి అలా నిత్య నూతనా న్వేషణం వెగటైతే ఆత్మహత్య చేసుకునేది.

నేను ఒక కేసు చదివాను. ఓ పిల్ల తాను వ్యభిచరించందీ ఒక్క క్షణం బ్రతకలేనని తెలుసుకుని అలా చేయడానికి అసహ్యపడి మగనితో ఆ సంగతి చెప్పి తన శీలరక్షణకు చంపేసేయమన్నది. అతడు పాపం ఆ అమ్మాయిఅంటే అమితమైనప్రేమట; అలాచేసేశాడు. అదంతా పెద్దగొడవై... సరి...అది మనకు అక్కరలేదనుకో. అసలు విషయం... అదీ ఇప్పుడు యీ పిల్లదానికి అన్నీ ఉడిగి ఆలోచనలోపడిన తరువాత తనలా ప్రవర్తించడం తనకూ జబ్బుఅనేసంగతే విడిచేసి అదే అంతవరకూ తన పసుపూ, కుంకుమా కాపాడుకుంటూ వచ్చింది అని...మగని లోటుపాటేమో తెలుసుకున్నది. అతనిమీద ఎన్నిటికీ అసహ్యంకాని, అతనితో కలియకుండా ఉండటంకాని లేదు. అయితే అందువల్లనే అమితమైన జాలి. అతడు బ్రతుకలేడేమోననే బాధ ఆమెను అమాంతం మింగేసింది.

అతని సంగతి ఏమిటి చేయడం? ఎలా కాపాడటం?

దైవం ఇచ్చిన శక్తి సామర్థ్యాలకు అతనికి లోటేమీ లేదు, సుష్టుగా సుఖపెట్టి సుఖపడగలడు. అది సరి, అందరికీ పరిపాటి అయిన తాహతు. కాని అతని ప్రకృతి అంతతో శాంతించదు. కావలసిన తృప్తి కనులారా గద్ద తన్నుకు పోతూంటే చూసి బాధపడితేనేగాని.

అది అసలు లేకపోయినా అతనికి అట్టే ఫరవాలేదు కాని. ఇది...ఈ నాటకం లేకపోతే ఎగుడూ దిగుడూ అయి పోతాడు. దీనికి కారణం, అనేక మానసిక రుగ్మతల మహా సమ్మేళనం, డాక్టరు ఫ్రాయిడ్, న్యాస్టరమ్, హార్షిల్ వీళ్ళందరి నిగా లోకి యిలాంటి కేసులు ఒకటి రెండు వచ్చినవి...అంటే యింత క్లిష్టమైనవి కావనుకో. ఏదో వాళ్ళతంటాలు వాళ్లు పడ్డారు. ఆ గ్రంథాలన్నీ అలుమారలు నిండటమేకాని మనకు ఏమీ యీ విషయంలో ఉపయోగించలేదు.

నేను చేసే చికిత్స ఏమిటో లఘువుగా ఆ ధోరణి చెపుతాను. మనసుకు ఆలోచించుకునే శక్తిరావడానికి దాని లక్ష్యం క్రమంగా శరీరము మీదికి త్రిప్పి నిలుపుతున్నాను. మనసుకు అంటేటట్టుగా శరీరాన్ని బాధలోకి దింపుతున్నాను. అసలు ఆరోగ్యం చెడనీయకుండా జబ్బు చేయిస్తూన్నాను. కొంతకాలానికి, ఎంతకాలమైనాకానీ అతని మనసులో తన కోసం నిరంతరం తాపత్రయమేకాని వేరు ఆలోచన ఉండదు. ఎందుచేతనంటే నిస్పందస్థితిలో. వెనుకటి అనుభవములో పాదుకుపోయిన మనసు క్రమంగా ఈ ఆలోచనలోకే మేలు కుంటుంది, గనుక ఆ మెట్టు ఒక్కటీ ఎక్కి, అక్కడ పట్టు

చిక్కితే తరువాత అతనిని బాగుచేయడానికి మూడు నిమిషాలు పట్టదు. అప్పుడు మనం మీసంమీద చేయి నిర్భయంగా వేయవచ్చును."

డాక్టరు ప్రసంగం చాలించి, ఉద్రేకంలో మీసం మీదకు పోయిన చేయి అలాగే నిలిపి నా ముఖంమీద నవ్వాడు.

నేను చుట్టూ, మా కాళ్ళకు యివతలా అవతలా చెల్లాచెదరుగా పడిఉన్న సిగరెట్ పీకెలూ కొడీ వాటిమీదనే చూపు నిలిపి "ఏమిటో అర్థం అయిందనుకో. కాని అంతా అయోమయంగా ఉంది" అన్నాను.

'తర్కపాదం తప్పింది సోదరా! అర్థం అయితే ఇంకా అయోమయం ఏమిటి? ఇందులో మళ్ళా నిక్కా? మాకు అర్థం అయి అఘోరించింది గనుక నీకు కాలేదనా? మనసోయి మ రేమనుకున్నావు దాని మజా...హు,' అంటూ అనంతమైన బడలికతో ఆవులించాడు. నేను సిగరెట్టుకు ఇంకో సిగరెట్ ముట్టించాను.

వేదమూర్తులు

'ఇలా బ్రతికేకన్న, చిన్నం ఎత్తు విషం పుచ్చుకుని'

ఆ దీవన మొదసారి తగిలినప్పుడు....అలాగే చేస్తే మేలనిపించేటంత అసహ్యం వేసుకొచ్చింది, సంసారంమీద: కాని అస్తమానమూ అదే పదేపదే అయితే అలవాటు కావడం ఎంతసేపు?

రెండో తారీఖు ఉదయం—

తానే ఎన్నటికైనా అంత ప్రఖ్యాతికి వచ్చి, ఆత్మకథ! వ్రాసుకునే యోగమంటూ ఉంటే, తప్పకుండా ఆ తారీఖుకు బంగారు మలామా చేయిస్తాడు. నిజంగా అది అంత సుదినం.

కొత్తనాటకంకదా పోని అని, కోడికూసే వేళ అయినా నిదుర చంపుకుని కూర్చుని ఏకబిగిని 'ఆసాంతమూ'

చూసి అప్పుడు వచ్చి మంచంమీాదవాలితే, మళ్లా అదిరిపడి మేలుకునేటప్పటకి ఎంత బద్ధకంగా ఉంటుంది? అప్పుడుకూడా అందుకుతోడు ఎప్పటిపాటే మొదలైె చిర్రూ బుస్సూ ప్రారంభం అయితే—హుఁ—దేనికైనా ఎన్నటికో ఓనాటికి అంతు అంటూ ఉండాలి!

భీమశంకరం, ఎండ చురచురలాడుతూంటే ఏలాగో అలా ఒళ్లు తెలియని నిదురలోనే ఓపికచేసుకుని, మంచంజాజి పందిరి క్రిందనుంచి నీడకు కాలితో నెట్టి, మళ్ళా సాగిలపడి అప్యాయనంగా ఒళ్లు విరుచుకుంటూ...యీామారు ఒకటోరకం నిదుర పట్టేది. కాని కన్నుమూశాడో లేదో, చెవిక్రింద రణభేరి మ్రోగింది.

నిజంగా ఎంతో బద్ధకంగా ఉంది; కాని అనుకుని ఏం ప్రయోజనం? - అలాగే లేచి, ఆమె అజమాయిషీలో ముఖం కడుక్కుని - అవునుమరి, అన్నిసార్లూ పుక్కిలించక పోతే, అనాచారంకాదూ, తరతరాల పెద్దలూ తగులపడి పోరూ? ఆ కషాయాన్నే కాఫీగా భావించుకుంటూ గొంతులో పోసుకుని, పక్కా-ర్ఘూామునకు మడికట్టుకుని అన్నంముందు కూర్చున్నాడు.

అదిఅంతా రోజూ నడిచే కలాపమే కనుక అందులో చీదర కనిపించడం మానేసి చాలకాలమైంది. కాని, యిది...

'ఎందుకూ అలా దిక్కులు చూస్తూ కూర్చుంటారు? నాముఖాన ఏముంది?'

—ఆమాటకు నవ్వురాదూ!

'ఏం చూసుకు ఆ పొంగిపోవడం ?'

'ఇంకా మరెవరిని చూడ్డం ?'

'ఎందరినన్నా చూడగల సామంతం ఉంది ! నా కంఠం కోయడానికి ఎన్ని ప్రశ్నలు కావాలో అన్నీ ఉన్నాయి మీకు; మీరు కాగా దొరక్కపోతారేమోనని మా నాన్న నాకీ పట్నం కట్టాడు, బావుకుంటున్నాను.'

'ఏం మాటలవి ?'

'మీ బుద్ధుల కొద్దీని ! ఏం ఒరగబడుతుందని చూడ బోయినారు, వాళ్లెవరో తెగించి తెయితక్క లాడుతూంటే ! ఆ సౌభాగ్యం తలచుకునేనా యీ విరగబాటంతా ! ఇలాటి వాళ్ళు పెళ్లి ఎందుకు చేసుకోవాలి ? ఎందుకంట ?'

—అలా ఆమాటలు వింటూన్నకొద్దీ నవ్వు పొంగి రాదూ ?

'అందుకే నాకు దహించుకుపోయేది ! నా బ్రతుకంతా నవ్వులపాలుగానే చేశారు. ఇంకా ఎందుకా యికిలింపు!'

'మానేస్తాను పోనీ, యివాళనుంచీ.'

'ఎంతకన్నా సాహసులే.'

'ఏం చేయమంటావు ?'

'నేనేం చేయమంటాను ? చేయమన్నది మీరేం చేస్తారు ?'

'నిజమే !'

'మీఅమ్మకడుపు చల్లగా నా ఆయుస్సుకూడా పోసుకుని వర్ధిల్లండి. అవును, నే నే గంగలో దిగితేనేం, మీ జీవా

నికి ఉసూరుమంటూ! మీాకు అచ్చిరాదు; అయినింటి పిల్లను...కావాలని...తెచ్చుకుని...యింత—'

...అప్పుడు యిక విరగబడకుండా ఉండేందుకేమన్నా వీలుందా ?

రాజమ్మ పెరుగు సత్తుతప్పాలా, గరిటా క్రిందపడేసి పైటకొంగు కళ్లకు ఉరివేసుకుని, వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూ లోపలికి వెళ్లిపోయింది. అది మామూలు మర్యాదే...

భీమశంకరం విస్తరి విడిచిపెట్టి లేచి చేయికడుక్కుని సావడిలోకి వచ్చాడు నిలువుగుడ్లతో—కృష్ణుడి పటంలో వెన్నముద్ద బొమ్మను పిచ్చిక ముక్కుతో టక్కు టక్కు పొడుస్తూంది.

ఇంకా రోదనం శ్రుతిమించే ఉంది. వింటూన్నకొద్దీ జాలిపెరిగి; లోపలికిపోయి, దగ్గిరగా నిలుచుని భుజంమీాద చెయివేసి చూశాడు. రాజమ్మ విదిలించుకుని అంతమెత్తున ఎగిరిపడి, రొజుకుంటూ 'మడి మన్నయిపోయింది' అని యినుమిక్కిలిగా స్థాయి అందుకుంది.

అప్పుడు బయలుదేరి వెళ్ళడం...మరునాడు సంజ మలిగేదాకా యింటి చాయలకన్నా పోలేదు భీమశంకరం. ఏ స్నేహితుడితోనన్నా, కలసి కాలం గడపడానికి...ఎవరికీ మొగం చూపించలేనంత సిగ్గవుతుంది. ఎందుకో—అదే తెలియదు.

తనవల్ల ఏ దోషమూ లేదని గుండెమీాద చేయివేసుకుని నిబ్బరంగా చెప్పగలడు. అందరూ పడుచు దంపతుల

లాగా హాయిగా ఉండడానికి అనువుగా ఆతనిలో అంతు లేనంత కులాసా ఉన్నది; కాని, ఏమిటి లోపం—ఎవరివల్ల ?

ఏమిా ఆలోచన తెగనప్పుడు...ఎవరూ చూస్తుండనప్పుడు...తనలోతాను అదో మాదిరిగా నవ్వడం అలవాటు చేసుకున్నాడు. ఆ నవ్వే, అవసరంకొద్దీ యింటిదగ్గర ఉన్న ప్రతినిమిషమూ వినియోగించు కుంటున్నాడు. లేకపోతే...

ఎంత ఏడుపు వచ్చినా. అది మింగేసే సత్తువ తెచ్చుకో లేకపోతే। ఒక్కనాటిరగడకే నేలమట్టానికి క్రుంగిపోయి మామూలు సంసారిలాగా అయి—యిల్లు ఓ కొలిక్కి తీసుకు వచ్చినట్టయితే—ఆ బ్రతుకు అయినా ఒకవేళ యింతకన్న బాగుండేదేమో...

ఏమో—

ఎంత బొప్పికట్టింది, తల ద్వారబంధానికి తగిలి తీపు ఎత్తడం మొదలుపెట్టినా, రవంతసేపు ఓర్చుకుంటే సర్దుకుంటుంది దానంతట అదే. కాని ఎదురుగుండా...సగం వెలుతురూ, సగం చీకటిలో నిలుచుని రాజమ్మ తనవేపు గురితప్పకుండా చూసే చూపు...?

పవలు తిప్పటంతో...తినీ తినకుండా పోవడంలో క్షుత్తు పూర్తిగా మందగించిపోయింది. ఆ పూటకు అన్నం ఆశ లేదు. శుభ్రంగా స్నానంచేసి నిద్రపోవచ్చునుకదా అని గుమ్మంలో అడుగు పెట్టేటప్పటికి...

అంత నిస్సత్తువా మరలించుకుని...తిరిగి వెళ్ళిపోతున్నాడు...మాడు కాలవల వంతెనమీద...పై కమ్మీమీద

చేతులు ఆసించి, మోకాళ్లు రాతిగోడకు మోపెట్టి...రంయి మనివచ్చే చల్లనిగాలికి మోరాయించి...ఎదురైనంతసేపూ మొగమాటపడి...ఎక్కడో ఎవరూ చూడనిచోట కలుసు కోవాలని పక్క పక్కల పరుగులుగా ప్రవహించే కాలువలు కనుచూపు మించేదాకా చూస్తూ...ఏమీ ఆలోచన లేక ఎంతోసేపు నిలుచున్నాడు... మెడ అయినా మలచకుండా.

దిగువనుంచి వస్తూన్నలారీ గేర్ మారిన ఊతంలో శర వేగం అందుకుని గట్టును రాచుకుంటూ ఉరవడిగా దుమ్ము విరజిమ్ముతూ పోయింది. హారన్ మోతకు భీమశంకరం ఉలికిపడి చూపు తెసకటంలో... అలా ఎంతసేపటినుంచో పరధ్యానంలో...ఆ పరాయి ఆడదానికి అంత దగ్గరగా నిలుచున్నానే అని...

అందుకు ఏమీ అనుకో లేదు. ఆమె ఏం అనుకున్నదో అని...అలా ఎన్నడూ అలవాటులేని అమర్యాద అప్రయ త్నంగా తనవల్ల జరిగినందుకు ... మెడనరాలు క్రుంగిపోయి నవి. ఇక అక్కడ నిలువకుండా తన దోవను తాను పోతే ఏ యిబ్బందీ లేదు. కాని ఎవరో ఎరుగని ఆమె తనను గురించి ఏలాగో అనుకునేందుకు అవకాశం ఎందుకు ఇవ్వాలి?

ఏమనాలి ?—ఏలా పలుకరించి క్షమించమని అడ గాలి ?- అడగాలా, వద్దా ?- తుదీ మొదలూ కలిసిపోయి, అనుమానాలన్నీ ప్రశ్నలై మెదడులో చక్రవాటాన గిరగిర మంటున్నాయి - పెదవి వణకిపోతూన్నది. ఆమెవైపు పట్టు

బలవంతాన తిరిగాడన్నమాటే కాని...తలఎత్తి చూడలేదు, నోరు విప్పలేదు.

ఈ నాటకమంతా ఆమె కనిపెట్టిందో లేదో కాని, ఏమీ గమనించనట్టుగానే, అక్కడనుంచి కదిలి వెళ్ళిపోతూన్నది వంతెన దిగి, వయారంగా. భీమశంకరం...తన వశం కాక, కళ్లూ కాళ్లూ ఆమెకు అప్పచెప్పాడు.

మారీస్‌పేట పెద్దరోడ్డు వెంటనే కొంతదూరం వెళ్ళి, ఎడమవైపుగా మిఠాయి కార్ఖానా ప్రక్కసందులోనుంచి సరాసరి సున్నంగానుగ దాటిపోయి, గోడకు అటూఇటూ కడపరాళ్ళ దొంతరలు సాగిలిపడి ఉండగా వాటి సందునుంచి వెళ్లి తలుపు గొళ్ళెం తీసి, ఆతనివంక పక్కకు తిరిగి ఓమారు చూసి గుమ్మంఎక్కి లోపలకు వెళ్ళిపోయింది.

సంజె చీకటి, మసక హెచ్చుతూంది. దీపాలు ఇంకా వెలుగలేదు కనుక, కనుచూపుమేర అంతా, అలికివేసినట్లుగా...కదిలే మనుష్యుల ఆకారాలు మాత్రం ఛాయగా కనబడుతూన్నాయి.

భీమశంకరం కొంచెం ఎడంగా సందుమొగుదల నిలుచుని ఉన్నాడు...ఆ ఉనికికి అర్థం ఏమీలేదు. ఎందుకు వచ్చాడో తెలుసును గనుకనా ?— ఇంకా ఎక్కడనో ఉంది?

ఆమె మళ్ళా గుమ్మం అవతలనుంచి తీరుబడిగా తొంగి చూసి, తల కదల్చినట్టు ఆతనికి చూచాయగా పొడగట్టింది. తలుపు కిర్రుమని అటూ ఇటూ ఆడి విసురుగా దభేలుమని కమ్మీకి మ్రోగింది.

—వంచిన తల ఎత్తకుండానే తిన్నగా వెళ్ళి...లోపల ప్రవేశించాడు. అంతకుముందు ఆమె వెంటపడి రావడంలో ఉద్దేశం వేరు. అక్కడకు వచ్చేదాకా కూడా అది మారే వ్యవధి కలుగలేదు, మనసుకి. అంతవరకూ, ఆమె ఎవరైయుండునా అనే యోచనే పోలేదు. అలా, మళ్ళా తొంగి చూడగానే...ఓహో— అనుకున్నాడు.

అసలు దినవ్యవహారంలో అయితే, ఆలాటి చాయలకు పోవాలసిన అగత్యము లేదు...అలవాటూ కాలేదు...అసహ్యాం పైగాను. కాని, అవాళ...తనలో ప్రళయంగా చెలరేగే రాక్షస - తాండవానికి...అవును అవసరం వచ్చినప్పుడు ఏ ఎండకు ఆ గొడుగు పట్టాలి.

వసారాకు సగందాకా అల్లిక వదులైన తడిక అడ్డం కట్టిఉంది. ఆ చాటుగా...మాసినదుప్పటీ, మంచం. గోడ కలుగులో అటూఇటూ వెలుతురుకోసం అద్దంచాటున దీపం. కుర్చీకి ఒక కాలు లేదు. దాన్ని గోడుగా ఊతం చేసుకుని, భుజాలకు అంటే గిల్టు లోలాకులు ఊగించుకుంటూ, చేరెడు వెడల్పు అంచుచీరె కట్టుకుని...కుచ్చెళ్ల మీద చెరగని తాంబూలం కర్రులు సర్ది దాచుకుంటూ...ఆమె నిలుచుని...ఆతను రావడం చూసి...అన్ని జతల బిల్లేరిగాజులూ గలగలమనేటట్టు చేయి పైకెత్తి ముంగురులు సవరించుకుని...కాలు జాచి తడికతలుపు దగ్గిరగా నెట్టింది...

'కూర్చోండి'... మొగస్నేహితుడికన్నా చొరవతో, చేయిపుచ్చుకుని...మంచం చివరను కూర్చోవేసింది. తాను గోడకు ఆనుకుని నిలుచుని ఉంది.

భీమశంకరం తలలో నిప్పులు చెరుగుతూన్నాయి... ఉక్కిరి బిక్కిరిగా ఉంటే...చెమటలు దిగజారుతూండగా... మెడగుండీలు విప్పుకున్నాడు...

'నా పేరు...నవమల్లిక'.

ఆ మాటకు ఒక్కసారి ఆతనికి తలదిమ్మంతా హరించి పోయి...నలుమూలలా చూసి...ఆమెమీద చూపు నికరంగా నిలిచి...నవ్వు వచ్చింది. జేబులో...గలగల మనిపించి... రెండురూపాయలు ఆమెకు బొత్తిపెట్టి అందించాడు. ఆమె చిరుతలు వాయించినట్టుగా గోరుతో వాటిని మీటి...ఒకొక్కటే ప్రోగించి చూసి...అతని ఒడిలోకి విసిరివేసి...అతని కన్న ఎక్కువగా నవ్వింది.

భీమశంకరం తెల్లబోయినాడు. చాలకఅలాచేసిందేమో అనుకోడానికి ... తాను ఏమీ కోరకుండా ... ఉచితంగా అయినా అంతేనేమో ఆ జాతి!—మళ్ళా జేబులో చేయి పెడుతున్నాడు...ఆమె చటాలున చేయిపట్టుకుని ఆపి...

'అంతేనా...' అన్నది, అదేమిటో ఆతనికి అర్థం కాలేదు...

'అన్యాయానికైనా...అంతు ఉంటుంది.'

—ఆమె అలా నిజం చెప్పడం ఆతనికి ఆశ్చర్యం వేసింది. అసలు అదికాదు. ఆతడు పొరబడుతున్నాడని గ్రహించి...

'ప్రేమను అంగడిలోపెట్టి అమ్ముకునేవాళ్ళయినా— బాధ కావలెనంటే...కొనుక్కో-వలసిందే...'అని ఎంతో జాలిగా అన్నది...మరి, ధూకుడుగా...

'నేను రోజూ అక్కడే నిలుచుంటాను...అది నాకు... జీవనం. అలా చివరగా...ఎక్కడకో అంతుకనబడకుండా పోయే ప్రవాహం కేసి చూసిచూసి...కళ్లు కాయలు కాయడమే కాని...పండు ఎన్నటికీ పండదని...నాకు తెలుసును... నాకోసం...కాచిఉండేవాళ్ళు నావంక చూడటం అదే అప్పటి ఆశకు అంతు...అందుకోసమే కాదూ బ్రతుకంతా...'

ఇందులో భీమశంకరానికి...ఒక్క-ముక్క- అర్థం కాక పోయినా...ఆమె మాటలు వింటూంటే...అదేమిటో తగని హాయిగాఉంది. మళ్ళా ముఖం తేటబారుతూంది...

'బయట...ఎంత వెన్నెలగా ఉందో చూడండి...' ఆమె ముందు అడుగు, అతనిది వెనుక అడుగూ...

—రెండు అడుగులు వేసిన తరువాత ఆమె తప్పుకుని చీకటిలోకి కలిసిపోయింది...ఎటువెళ్ళిందో జాడగా...సినీమా పాట ఏదో ఈలగా...మందంగా వినబడుతూన్నది.

భీమశంకరం ... కుచ్చెళ్ళు ... ఎడమమోకాలిమీద మడతలోంచి పట్టుతప్పి...క్రిందకుజారి...అందులో అణగి

ఉన్న రూపాయలు...కాళ్లకడ...దొర్లిగిలినవి. తీసి చేత పుచ్చుకున్నాడు.

మళ్ళా వంతెనదగ్గిరకు వచ్చేటప్పటికి...ఆ వెన్నెలలో ...పసిపిల్లను పొదివి పట్టుకుని కూర్చున్న పేదరాలిముందు, చేతిలోవి...ఎదుటపరచిన చిరుగుల పాతమీాద జారవిడిచి వంచిన తలఎత్తి...వెన్నెలకన్న ఎక్కువగా మెరిసే నక్షత్రం వంకచూస్తూ ... స్టేషనుకు వెళ్ళి ... స్టాలులో తాను మోయ గలిగినన్ని పుస్తకాలు ... ఆవాళే వచ్చిన కొత్తవి కొనుక్కుని తిరిగి యింటికి వచ్చేశాడు.

తలుపు ఓరవాకలిగా వేసివుంది. కాలితోతోసి లోప లకు వెళ్లాడు. రాజమ్మ నడవలో కొంగు పరుచుకుని పడుకుని ఉంది ? మరచి. అలికిడికి లేవలేదు.

—ఎప్పుడు నిద్రపట్టిందో తెలియదు...ఏ తెల్లవారు గట్లకో...

రెండో తారీఖు ఉదయం-

మంగళారావాలు చెలరేగుతూండగా తప్పనిసరిగా మెళుకువ వచ్చింది ... భీమశంకరానికి. రాజమ్మకు ఎంత సేపైందో తెల్లవారి.

—'ఏమిటీ నావంక అలా చూస్తారు ?'

'ఎలా చూస్తూన్నాను ?'

'ఏమో నాకేం తెలుసును ?'

'మీాకు తెలియకపోతే...'

'తెలియకపోతేనే చూసేది.'

'అవును నే నంటే...'

'కాదు - దేవతలంటే...'

రాజమ్మ అర్థంకాక బిక్కమొహం వేసింది. భీమశంకరం యీమారు నిర్భయంగా నవ్వాడు ... ప్రసన్నంగా ఆమెవంక చూస్తూ.

—రెండో తారీఖు ఉదయం.

సుఖంగా, ఏ చీకూ చింతా లేకుండా, జీవితం అమరినవాళ్ళకే ... ఆ ఎండ చురచురలో రోజులు చురుకుగా గడవడం సాధ్యం కావడంలేదు. ఆలాటప్పుడు కాస్త పొరపాటున కను ఏమరితే చాలును కరవడానికి అన్నట్టుగా రాజమ్మ నిరంతరం...కని పెంచే ఆడపులిగా రాచుకుని కూచుండటానికి కారణం తన చల్లనైన ఏదైనా లోపము అవునో కాదో తెలుసుకునేందుకు భీమశంకరం చేస్తూన్న భగీరథ ప్రయత్నాలన్నీ ఏమాత్రమున్నూ ఫలించక, ఎప్పుడు చూసినా ఎప్పటికప్పుడు భస్మరాసులే కనులముందు దుమ్ము ధూళి ఎత్తిస్తూంటే...ఎలా।సర్దుకుపోవాలో తెలుసుకునేందుకు ఓపిక ఉన్నంతసేపూ పెనుగులాడటంలోనే ఆ సంకెళ్లు సడలివ్వగానే తెంచుకు పారిపోవడానికి కాలుదువ్వడం... సామాన్యగృహస్థుకే సజావైన నడవడి అని తోచే సందర్భం అయినప్పుడు...।అరచేతి మందవు ఓర్పూ అరిగి రావాకూ పాళానాకు వచ్చినతరువాత భీమశంకరానికి అలా ఆలోచన పోవడంలో ఏ మాశ్చర్యము ఉన్నది?

'నీ మనసు నీకు తెలియదా? లేక తెలిసిచేసే పనేనా యిది? ఇందువల్ల నీవు ఏం బావుకుందా మనుకుంటావో నాకు తెలియకుండా ఉన్నది'—అని తెంపు తెచ్చుకుని, నిలవేసి భార్యను మందలించడానికి ఉపోద్ఘాతం విప్పాడు. రాజమ్మ ఆ మాటలు వింటూ కనురెప్పలచాటున ఆశ్చర్య పడి, అది అంతలో విదిలించుకుని సహజమైన చిరాకుతో 'మీ మాటలు నా కర్థంకావడంలేదు. మావాళ్లు నాకు మీ అంత చదువు చెప్పించలేదు. మీకు చాకిరీచేస్తూ, మీచేత మాటలు పడుతూండమని... మెడకో పలుపువేసి అది మీచేతికి అందించి వెంట తోలేశారు—' అంటూ ఇక అక్కడ నిలువకుండా లోపలికి వెళ్ళిపోయి వాక్యశేషాన్ని అక్కడనుంచి అరగంటవరకూ చివవలు, పలవలు వేయించి సాగదీస్తూ...అప్పటికీ యింకా అర్థోక్తిలోనే ఆపి ఉంచి... ఏదో పని తొందరలో అప్పటికి అది మరచిపోయింది. అవాళ నుంచి...సందు దొరికినప్పుడల్లా...మళ్ళా అక్కడనుంచి ఎత్తు కోడం...చిత్తం వచ్చినపుడు పనస ఆపడం...భీమశంకరం రెండు రోజులు ఏలాగో అంతా సహించి అంటిముట్టనట్టుగా ఊరుకుని ఇక ఆ తెల్లవారి 'నీవు రాక్షసివి. వేయి చెప్పా- లక్ష చెప్పా...అనుభవంమీద అంటున్నాను అంతే?' అని తనకు తానై నిప్పులు చెరగడానికి ప్రారంభించాడు.

'నాకు తెలియదూ ఆమాత్రం? మీ కళ్లకు నేనంత కన్న, ఏలా కనబడుతాను?'

'కళ్లకు మోహినిలాగా, నా మనసు కళ్లను మోసం చేసింది.'

'మనసును నమ్మనప్పుడు, కళ్లనుమాత్రం నమ్మడం ఎందుకూ? అప్పుడుకాని మీ కళ్లు చప్పగా చల్లబడ వేమో?— నన్ను ఏం చేయమన్నారో చెప్పండి?'

'నే నేం చేయాలో నాకు తెలియడంలేదు. సుమతీ శతకం దగ్గరనుంచీ మనువుధాకా...అన్నీ అబద్ధాలా అను కుందామంటే ఆడవాళ్ల అందరిలో ఆఖరుకు అధములు అను కునే వాళ్ళలోకూడా 'దేవహాంశ' అణువణువునా కనబడు తూంటే ... నీలో అది ఎందుకు పూర్ణానుస్వారం కావాలి?'

"దేవీ-హాంశ" కాశీమజిలీకథల్లోలాగా సప్తసాగరాలూ దాటి వెళితే అక్కడ సువర్ణద్వీపంలో - ఎర్ర మర్రి తొర్రలో ఎర్ర యిర్రి ఏడు పిల్లలను పెడితే వాటిలో కడయిర్రి తోడ క్రింద ఉంటుంది ... కక్కలగుర్రం ఎక్కి కదిలివెళ్ళండి ... తెచ్చి నాలో కలపండి.'

'కష్టపడి తెచ్చి తీరా కలిపితే - విరిగి ఊరుకుంటె.'

'ఇంతకన్న చెడేది ఏముంది?'

'అంతేనా?'

'అవును - మీరన్నమాటే.'

—భీమశంకరానికి జవాబు చెప్పేందుకు నోరు మెసల కండా ఉద్రేకము వచ్చింది. మాటా ముల్లే సర్దుకుని - మారు మాటాడకుండా ఆరాత్రి మెయిలుకు ప్రయాణమై ఊటీ వెళ్లిపోయినాడు. రాజమ్మను ఒంటరిగా వదిలి వెళ్ళ

డమూ అనే మీమాంస దోవలో. బండీ కుదుపు ప్రారంభం చేసింది, కాని ఆమెకు గంపెడు బలగం ఉన్నారు. అంతా సామంతులు. తెల్లవారి లేస్తే ఏదో పనిమీద ఎవరో ఒకరు బస్తీకి వస్తూనేవుంటారు, సాయానికి లోటు ఉండదు అనుకునే నిశ్చింతగా బయలుదేరాడు.

నెలగోజులు చిటికెలమీద గడచిపోయినవి. అలజడి ఏవిధంగానన్నా మరచిపోయి హాయిగా ఉండాలని చేసే ప్రయత్నాలకు, అబ్బే భోగానుభవాలలో అన్నీ విప్పిచెప్ప డానికి వీలైనవే ఉండవు. అసలు ఒక్కొక్కప్పుడు అతి రహస్యంగా ఉంచడంలోనే ఆ నూలువాసి ఆనందమూ మెలికి దక్కుతుంది. తరువాత తీరిక సమయాల్లో మనసులో వెను దిరిగి చూసుకుంటే గోరువెుున అంతే, కొండకు ఏడింతలుగా పింజ విచ్చుకుంటుంది.

కాని, భీమశంకరానికి అంత సామాన్య-సహవాస వశ మున ఆ నీలికొండలచలువ - విలువలో వీసపాలై నా అబ్బలేకపోయింది. అన్నప్పుడూ చలికి వేగుతూ - ఆకాశం వేపుకు వేడిమికి తరువుల అగ్రాలని ఉరకలెత్తించే ఆ కానరాని ఊదర ఆతన్ని తెగ ఊరించుతూన్నది. అందుకనే-'నిన్ను విడిచి ఒక్కక్షణం బ్రతుకలేను'—అనే లాలనకు అనువైనటులల్లా ఎన్ని వన్నెచిన్నెలు తీర్చి-లాభ సాటికి తమచెంతనే నిలుపుకోవాలని చూసిన శీతల-సీమంతినుల ప్రణయ-ప్రణవం అతన్ని ఏకాడికీ కమలా-కానన తపస్విగా మార్చలేక పోయింది.

ఎందుకో ఇంటిమీద అంతబెంగ? ఎందుకా అని పరి పరి విధాల ఆలోచించాడు. ఏమీ తేలదు - మైళ్ళకన్న వేగంగా-మనసు ము దుకు పరుగెత్తడంమాత్రమేకాని.

ఇన్నాళ్లూ, ఎక్కడఉన్నదీ, ఎప్పుడువచ్చేదీ ఇంటికి రెండు పంక్తులైనా వ్రాయలేదు. తీరా చేరుకునేటప్పటికి, తాళంవేసి ఉంటే ఇబ్బంది పడవలసి వస్తుందని సరంజామా అంతా స్టేషనులోనే ఉంచి, అవశిష్టాలు అన్నీ తీర్చుకుని... కడుపునిండిన తరువాత కాస్సేపు విశ్రమించి, లేచి కాఫీ పుచ్చుకుని ఇంటికి బండీ కట్టించుకున్నాడు. పవలల్లా ఎండ బాగా కాసినా ప్రొద్దు వాలేముందు మబ్బు వేయడంచేత చప్పున చల్లబడి ఊరుకున్నది.

తలుపు పిలుద్దామనుకుంటూండగానే, వీధిలోకి వెళ్లబోతూ, చేత సిగరెట్టుతో బావమరిది ఎదురైనాడు. తను కంట పడటంతోనే సంతోషంగా 'ఓహో! కొత్త పెళ్ళి కొడుకులాగున్నావయ్యో! కుడికాలు వెయ్యి లోపల. మంచి శకునమేలే...మనకు తోడు-చేత అంటిపట్టుకుని అగ్నిహోత్రుడున్నాడు కా. బస్...రైట్ ఎబవుట్ టరన్—కాఫీ కర-కర లాడిద్దాం-సహాపంక్తికి దయచెయ్యి...' అంటూ చెయ్యి అందుకున్నాడు. భీమశంకరం చెవులు మాత్రం ఆతనికి అప్పగించి...మనసు మళ్ళించుతూన్న చూపులతో రాజమ్మకోసం వెదకి...అతడు వినసంత తేలికగా నిట్టూర్పువిడిచి తల వంచుకుని అడుగుతీసి అడుగు వేశాడు.

'నేను బెజవాడ వెళ్లుతున్నాను...నాటకం అన్నాడు. ఆ పడుచువాడు...కాఫీ గ్లాసులు ఖాళీ అయిన తరువాత సిగరెట్లకోసం వెళ్లినవాడు అవి తెచ్చేలోపుగా పచ్చి వక్కనములుతూ,

'నేనూ వస్తాను' అని భీమశంకరం ఉత్సాహంగా పట్టుపట్టాడు.

'నీవూనా...ఇవాళ ఏమంత మించిపోయిందనీ ?'

'ఎన్ని మాట్లు అనుకున్నా-చూడటం పడటంలేదు.'

'ఇంకోమారు'

'కాదు - ఈ మారే'.

'మనకు - మతి అనే పదార్థం యథాస్థానాన ఉన్నట్టే లెక్క వేసుకోమన్నావా ?'

'ఉండటానికి వూడటానికి ఏం ప్రళయం వచ్చిందని ?'

'అందుకనే ప్రభూ! పసివాడిని, పరమరహస్యాలు నాకు అర్థం అయే యోగ్యత పట్టలేదుకనుక అమాయకంగా అడుగుతున్నాను...నాకూ నీకూ ఎక్కడ వంతు?- నేను పచ్చి బ్రహ్మచారి నన్నసంగతి దేవరకు విదితమేకదా ?'

'నేనూ అంతే...ప్రస్తుతం' అని అందామని, నోటిదాకా వచ్చింది కాని, భీమశంకరం పరువుకుపోయి, బలవంతాన తమాయించుకున్నాడు. ఆతడు అలా తటపటాయించడం చూసి బావమరది రేచులాగా—

'దేశాటనంచేసి తెచ్చుకున్న వేషాలన్నీ నా దగ్గిర వేద్దామనుకున్నావేం. మా యింటిపక్క తెలుగు మాస్ట

రున్నాడే ఆధీరుడు గడియారానికి బుద్ధిలేక అసలు వేళకన్న అయిదు నిమిషాలు దాటనిచ్చి యింటికివచ్చాడో...ఆవాళ ప్రొద్దుపోయేదాకా ఇక చూచుకో నారంగా, ఇక అదో ప్రణయంకాదు, విరహంకాదు...ఎంతగ్రంథం చేస్తారనీ, యింటిన పడి!- కమీషనరును స్వయంగావచ్చి విచారించి న్యాయమని తోస్తే ఆ బాధ నివారించి మమ్ములను కాపాడవలసిందిగా అర్జీ పెట్టుకుందామా అని చూస్తూన్నాననుకో!- ఇక తమ విషయంలో ఇవాళ దానికి ఎంతపెట్టి హెచ్చవెయ్యాలో! నా పుణ్యాన నాటకం అంటూవచ్చి యింట్లో ఉండకుండా బ్రతికిపోతున్నానుకాని బయట వసారాలో పక్క వేసుకుంటినో, మాటిమాటికీ మయూరుడిలాగా మా అక్కయ్యచేత శాపానికి కళ్లు పొడిపించుకుంటూ ఇంద్రుడల్లే కను - పెట్టుకున్నా - ఈపాటి చూపైనా లేకుండా పోయేవాడిని. అవునా కాదా?'

భీమశంకరానికి వింటూన్న కొద్దీ విపరీతంగా నవ్వు వస్తూంది. కాని నవ్వివేసినందువల్ల నష్టం తనకే! అసలు అంత కాలమునుంచీ గోప్యముగా...అతనికి తెలియజేయవలసిన అవసరం రానందువల్ల తన యుద్ధాలు తాను చేసికుంటున్నాడు. అప్పుడు అబద్ధం ఆడటానికి అసహ్యం వేసింది. అధికాపరాధం ఇంకోటి ఉండదేమో అనిపించింది. ఇద్దరికీ అరమరికలు లేవు కనుక, మర్మం విడిచి, బావమరదికి మనసులో మాట ఇక దాచుకోకుండా ఖాళీచేసి చెప్పేశాడు. ఆ ప్రచండకుడు అంతా సావకాశంగా విని...'అసలైన

తెలుగువాడంటే నీవే' అనడంలో, మాటలో అక్షరమక్షరము మరఫిరంగీ మొగ్గలు దూసుకుపోయే వాటంలో గ్రుచ్చివిసిరి— వివరణకు ఉపక్రమించాడు.—

'కాలిఫోర్న బ్రతిమాలుకున్నదా లేదా - నన్ను విడిచి వెళ్లవద్దు; వెళ్లిమాత్రం అక్కడ ఇంతకన్న ఎక్కువబావు కుంటావుగనుకనా?'- వాడని వనలతలు, నిడమాయని వనస్ప తులు, ఎన్నడూ వసివాళ్వాడని నేను ఇంత అమర - యౌవ నం నీపాలు చేస్తూంటే నిలకడగా ఉండి పాలించుకో రాదా?'— యూలిసిస్ రుచికి అంతతీపి వెక్కసమై... కదిసి ముదిసిలే.- ముచ్చట తీర్చుకునేందుకు...పదిసంవత్స రాలకు అన్నడో వెనుక యింటిదగ్గర మరచిపోయివచ్చిన యిల్లాలిని వెదుక్కుంటూ తెప్పకట్టుకుని బయలు దేరలా? —అంత పెద్ద చూపువున్నా ... అంత చిన్న ఆశకు అంతుచిక్కపోయి ... అంతటితో సరిపెట్టుకుని అదే బ్రతుకనుకోవడం.. ఆంధ్రాయ్ లక్షణం అని దివ్య చిత్త మున అవధరించి ... ఇక యింటికి—'

భీమశంకరం మేఘాలమీద తేలిపోయినాడు, యింటికి. రాజమ్మ వీధి సావడిలో కిటికీలో కూర్చుని జాజిమొగ్గలు దండకట్టుకుంటూ, అతనిరాక చూసి కిటికీ రెక్క, 'ఓరువాకిలి' చేసింది. లోపలకు వెళ్లేటప్పటికి, తలవంచుకుని నిలుచుని ఉన్నది. సమీపించి చేతులో దండ అందుకుని సిగలో తీర్చాడు. అమరిక సరిగా ఉన్నదికదా అని చూసుకునే చేతిని

ఆతడు అందుకుంటే ఆమె లాక్కో-బోయినా అతడు పట్టు విడవలేదు —

రెండో తారీఖు ఉదయం...

మంగళతూర్యములు మారుమ్రోత మొదలుపెట్టినవి. భీమశంకరం మేలుకుని, కనులప్పళించుతూ పక్క-దిండుమీాద నలిగిన జాజిరేకల చాలుతో, బావమరది ఉపదేశ వర్ణ మాలను భావించుకుంటూ బద్ధకం ఏమీా లేకుండా - హాయిగా పక్క-మీాదనించి లేచి, రాజమ్మ గొంతు చెలరేగే జాడను పట్టి ఆవేపు వెళ్లాడు.

గృహిణీపదమ్

౧

'ఆవిడ...మరే...ఆ అమ్మాయిపేరు లీలావతి...'

'ఏ అమ్మాయి?'

ఆ...అమ్మాయే ... ఆ అబ్బాయి లేడూ ... వాళ్ళ అమ్మ...'

'వాళ్ళ నాన్న పేరు...'

'నాన్నే...'

'ఒళ్లు దగ్గరపెట్టుకుని జవాబుచెప్పు ... చదవకుండా ఇష్టంవచ్చినట్టు వాగుతావేం...'

'చెపుతానుండుమరి...అతడు రాజ్యము...ఊహు... అప్పుడు దేవతలందరూ...ఊహు...ఊ...ఇదిగో ఆయనపేరు హిరణ్యకశిపుడు...ఎబ్బే, ఏం పేరు...'

'ఏం...'

'లేకపోతే ఆ పేరేమిటి...అందరూ వెక్కిరించరూ... హిరణ్యా...బలే...బలేపేరు...'

'నీ పేరు మహాబాగుందిలే...'

'బాగా లేదూ?...ఆ అబ్బాయిపేరు చూడు ప్రహ్లాదుడుట...అంతకన్న నాపేరే బాగుంది...'

'సరేకాని, ఆవిడపేరు లీలావతి కాదు...'

'పోనీ'

'అదికాదు...నీ పుస్తకంలో తప్పువ్రాశేరు. అసలు పేరు దత్త...'

'ఆ...మరీ బాగుంది...దత్తేమిటి. దత్తా గిత్తాను...'

'నేను చెప్పినట్టుగా చదువు...తెలిసిందా.'

'మరి పంతులు కొట్టడూ.'

'మీ పంతులకి అసలు వచ్చా...'

'రాకపోతే ఏం...కొట్టకూడదూ?'

'నీవు సరిగా చదవకపోతే నేనూ కొడతాను...'

'కొట్టు మరి...మామయ్య నడుగుతా నుండు...' పోనీ మా పంతుల్ని కొట్టరాదూ...అలా చెప్పొద్దని...'

'అసలు పుస్తకం వ్రాసినవాడికే ఓ జెల్లా యిస్తే బాగుంటుంది.'

'నన్ను మటుకు వద్దమ్మా...ఎవరినన్నా కొట్టు...ఆ అమ్మాయిపేరు ఏమైతే నాకేం...పోని, ఆవిడ వాళ్ళ అమ్మేనా...'

'ఆ...కాని పేరు లీలావతి కాదు... దత్త...'

'మరి ఇందులో ఈలా ఉందే...'

'తప్పని చెప్పడంలా...'

'నిజంగా ?'

'ఆఁ...'

'అయితే నే నీ పుస్తకం చదవను...'

అని విసిరిపా రేసాడు పుస్తకాన్ని బాబు ... ఏదో ఆలోచించుకుంటూ ఆ నాటకమంతా గమనించకుండా, పర ధ్యానంగా లోపలికి వస్తున్నాడు నెమ్మదిగా ఆయన. ఆ గ్రంథరాజం...మాక్మిలన్ రెండో వాచకం...తిన్నగా పోయి ముఖానికి తగిలి చేసిన తప్పు క్షమించమని కాళ్ళమీద పడిపోయింది, దెబ్బ తగలకపోయినా, ఆ తాకుడుకి తెలివి వచ్చింది ఆయనకి: తా నెక్కడ ఉన్నది గ్రహించగల మామూలు ధోరణిలోకి వచ్చాడు...ఆలోచనలన్నీ చాలిం చాడు.

'ఏమి టీ అల్లరి బాబూ.'

'నే నిది చదువను మామయ్యా; యిందులో అన్నీ తప్పులుట.'

'ఎవ రన్నారు ?'

బాబు, 'ఆమే' అని సైగచేశాడు. ఆయన నవ్వి...

'నీ చదువంతా వాడి కెందుకూ...అసలు ధోరణి చెడ గొట్టబోకు' అన్నాడు ఆమెతో...

'తప్పులు చదువుతూంటే చూస్తూ ఊరుకోలేను. నేను నిజంగా ఎందుకని ఊరుకుంటున్నాను కాని, ఈలాటివి వ్రాసేవాళ్ళని, అచ్చువేసేవాళ్ళని, చదివించేవాళ్ళనీ...'

'పోనిద్దూ...ఇంతకూ అసలు కథ ఏమిటి'

ఆమె, బాబూ ఎవరికి తోచినట్టు వారు చెప్పారు. ఆయన అంతా విని, మళ్లా నవ్వి.

'నీవుమాత్రం ఆ యీడున అలాగే చదువుకో లేదు... వాడికీ శాస్త్ర తెలివి వచ్చిన తరువాత... తెలుస్తుంది...ఇంత చిన్నతనంలో, నీ చదువంతా వాడికి ఏలా అబ్బుతుంది?' అన్నాడు.

'చాల్లేండి...మీరు యీలాటి తీర్పులు బాగా తీరుస్తారు...' 'అవధాన్లగారేంచేస్తున్నారంటే తప్పువ్రాయనూ, దిద్దనూ; ఆయన భార్య ఏం చేస్తూందంటే ఒలుకబోయనూ, ఎత్తుకోనూ...' అన్నట్లు ముందు తప్పులు చదవడం తరువాత దిద్దుకోడం, ఇదేనా జీవితంలో చేసేపని...'

'ఏమిటో, మన జీవిత మెంత...మనం చేసే పనెంత...'

'మళ్లా మొదలా...మాట్లాడితే వేదాంత మేనా...'

'అవును నీకు నచ్చదు...కవయిత్రివి కనుక...'

—బాబు సావకాశంగా అన్నీ ఆలకిస్తున్నాడు... ఆ మాట వినేటప్పటికల్లా బిగ్గరగా నవ్వి...

'కవిత్రి...కవిత్రి ఏమిటి మామయ్యా జాపత్రి...' అన్నాడు...

ఆమెకు ఓమాదిరిగా కోపం వచ్చేసింది: కొంచెం చిడిముడిపాటుతో :

'మీ వేదాంతం నా కవిత్వం...అందుకనే మన గోష్ఠి ఈలా ఉంది' అని రుసరుసలాడుకుంటూ అక్కడనుంచి వెళ్ళిపోయింది.

♦ ♦ ♦ ♦

ఇదుగో...

ఓయ్...

నిన్నే...

పలకవేం...

వినబడటంలా...

ఏం చేస్తున్నావ్...

ఎక్కడున్నావ్...

ఓమారి ఈలావస్తావ్...

...ఎన్నిరకాల పిలవడానికి వీలవుతుందో అన్నివిధాల పిలిచి చూసాడు: ఓ సంబోధనకన్నా, లోపలనుంచి...'ఆఁ... వచ్చె'ననిగాని, పోనీ వినిపించుకున్నట్లు జవాబుకాని రాలేదు: పిలిచి, పిలిచి, నాలుగైదు నిమిషాలు నిదానించి చూశాడు. రాలేదు. ఇక ఇది పనికాదనుకుని, దగ్గర బల్లమీది కేస్ లోంచి ఫిడేలు తీసి, కమాన్ దబాయించి పట్టుకుని ఎగుడు దిగుడుగా రెండు మూడుసార్లు తీగెలమీంచి లాగాడు: ఓతీగె తెగింది: అంత ఉత్సాహంతో మరీజోరుగా వాయించడం మొదలుపెట్టాడు. కర్ణారుంతుదంగా, 'విరిబోణి' ఛాయిలో, భైరవిరాగాన్ని భయపెట్టే కొన్ని వింతగమకవిశేషాలు